

BLAHÁNÉ LEGUJABB ARCZKÉPE

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ... kor. 20.—

Félévre ... > 10.—

Negyedévre ... > 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,

VIII., Rökk Szilárd-utca 18. sz.

Telefonszám: 61—38.

Hirdetések

felvétele ugyanott.

— © — Budapest, szeptember hó 22. © —

Október elsejével kezdődik az új évnegyed.

Ama tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése szeptember végével lejár, tisztelettel kérjük, hogy előfizetéseiket hova előbb megújítani sziveskedjenek.

Mai számunkhoz erre a célra posta-blankettákat mellékelünk.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ..... 20 kor.

Félévre ..... 10 kor.

Negyedévre ..... 5 kor.

Mutatványszámok kívánatra ingyen.

A HÉT kiadóhivatala,
VIII. ker., Rökk Szilárd-utca 18. szám.

Krónika.

Család a kötélén.

— szept. 20.

Az emberi bestia ismét nagyon meg van elégedve magával. A tükörbe tekintve, a szemében rezgő könyccseppeket bámulja, miközben véres ajkát nyalogatja véres szájával. Magam is sirattam a szegény csibéket, mikor az udvaron szaladgálni láttam: hogy lehet valaki olyan embertelen, hogy ilyen ártatlan madárkákát levág? És nagyon szerettem a csirke fehér húsát.

Sohse ostorozzunk. A dolog rendben van, mert emberi. A kolozsvári tragédia halottait ezrek tömege kísérte végső útján. Hangos zokogás siratta a szegény fehér ruhás lányokat; akik ártatlanul hajoltak kora sirba. Kivonultak iskoláspajtásaik és a sok apró gyanutlan sziv utána hajolt a megtört sziveknek; fehér virágok hulltak a koporsókra és fehér gondolatok gyászba öltözöttek libegnek emlékü körűl. Szegény Litvay-lányok, szegény Litvay-család!

Ha látták volna a temetésüket, a részvétet, melylyel körül fogjuk, a gyászt, melylyel elhalmozzuk őket, a megvető, háborgó haragot, melylyel a pletyka, sirbázgoló ujság ellen fordulunk: nem bánnák-e meg, hogy meghaltak? Hiszen nem is olyan borzasztó a helyzetük! Mindenki velük tart, a bünt nem találják olyan súlyosnak, a becsületvesztést sem olyan feneketlennek. A könnyelműek, az elvakultak, az érzékenyek! Minek haltak ki egy világból, ahol ennyi szeretet nyílik számukra? De jó, hogy onnan nincs visszatérés, a szegény bolondok másodsor is tévedésbe esnének s visszatérnének. Jaj volna nekik!

Az ezrek tömege messziről kikerülné: itt mennek a sikkasztó lányai. A könyezők bölcselegnének: az alma nem esik messze a fájától. A kislányok fehér ruhája egy hatalmas új gondolatot kelt: fenn az ernyő, nincsen kas. Az iskola, mely kivonult fehér ruhás temetésre, kizárná Zsuzsikát. A pajtások, akik visszazokogják, ajkbiggyesztve messzire kerülnék. S akik az ujságot elégetik, még most is dobálnák neki a krajczárjukat: kérek érte friss disznóságot a sikkasztó élelmezési tisztéről. Jól tették, hogy meghaltak. Ezért a szeretetért, melyet halálukkal arattak, nem volt érdemes meghalni, de annak az emberevő megbélyegzésnek, melynek elébe álltak volna, ki kellett térni, méregpohárral és cukorspárgával.

*

A kötel. Négy szál kötel, négy ember rajta. Ez irtózatos, ettől muszáj sirni. A megriadt fantázia látja, mennyi munka az, míg négy hurkot illesztünk be sikeresen. Maga boldogult-e mindegyik, vagy az apa segített a többinek? Egy durranás, egy ájulás: ez járja. De nyitott szemmel munkát végezni, komplikált proccesszuson átkinózni a tudatot, — ez rettenetes. Ez imponál, mert aki képes rá, azt embertelennek is kell tekinteni.

Pedig hát segítettünk jóvalamennyien. Ha tőlünk nem félnek, nem mennek a halálba. Nyugodjunk meg: volt a négy akasztottnak segítő hóhérja, mely siettetette e proccesszust, kizárt minden habozást és jótékony kábulásba ringatta őket, iszonyattal, az életben maradás rémképeivel. Ezek a szegény lányok ismerték az embereket, legjobb barátnőiket s az öregek ismerték az életet, ezt a minden elbukottnak kenderkötelet nyújtó keserű muftit.

Még panaszra sem lehet okuk. Nem ártatlanul vádlottak. Az apa valóban csaló, nincs becsülete. Az ítélet, mely hivatalát elvette, fogházba vetette volna, igazságos lenne. Mégis halálról nem szólna, az ártatlan övéit nem érintette volna. Valóban nem? Az öreg ember mondhatta nekik: amit tettem, értetek tettem. Az én bűnöm ruházott, táplált, urisorba, diszes társaságba vitt benneteket. Az én pusztulásommal amugy is elpusztultok. Ott, ahol most vagytok, nem maradhattok. Te, Zsuzsika, szégyenszemre szököl az intézetből. Te, Ilona, tizennyolcz évvel, sohse fáradj többé az egyetemre, — a diplomán, ha megkapod, az én nevem lesz s a miniszteri előszobákban, ahol állásért kuncsorogsz, a szolga is sugja: az apja sikkasztott. Nem vétkeztünk együtt, de együtt kell pusztulnunk, mert együtt élveztük a bűn gyümölcsét.

Ez mélységes értelme annak a frázisnak : becsület nélkül nem lehet élni. Becsület alatt a rólunk való vélekedést kell érteni. A becsület nem tarthatta vissza a szegény embert a büntől, még sem akar nélküle élni. Azok az ártatlan nők pedig csakugyan nem élhetnek nélküle. Pedig megvan, az övök érintetlenül megvan, ahogy az apjuké nincs meg, mégis teljes becsületben kell meghalniok, mert becsület nélkül élni nem lehet.

Hát valljuk be őszintén, hogy a kolozsvári páratlan tragédia voltaképpen rendes norma. Így kell annak lennie. Megfelel a társadalmi viszonyoknak, megfelel a mi erkölcsi axiómáinknak ez az eset, melyet megtorlunk mindenkin, akinél nem áll be. Éppen csak egy kicsit sokan vannak az áldozatok s tulságos brutálisan jártak a kedvünkben. Kötél! Négy ember, két fiatal fehér ruhás leány, lámpafogasokon! Ez belemarkol az idegzetbe, ez vérfagyasztó látvány, vagy képzet, hogy ne mondjuk : csunya. De ha szépen, másképp pusztultak volna a föld színéről, akkor jól tették volna. Mert kellemtelenek az olyan emberek, akik nem tehetnek semmiről, de még sem akarunk velük egy levegőt szivni. Mennél ártatlanabbak, annál kellemtlenebbek, mert amellett, hogy bántjuk őket, még azt is kell tudnunk, hogy ártatlanok. A barbár mult barbárabbul végzett velük, de nem embertelenebbül : harmad-negyediziglen torolták meg az apák vétkeit, egész családokat kiirtottak, egyetlen büntett miatt, de irtottak, hóhéroltak és lincseltek s nem bízták a vérengzést magukra az elitéltekre, míg ők csak a temetésre mennek meghatva lenni.

K. T.

Este a kertben.

Mikor az este csendesen leszáll
Bús lesz a kertünk, mint a temető.
Szomorkodik a vén jegenye-szál
S a hold ezüst lepelbe leng elő.

Sápadva bolygom át a régi kertet,
A vén akácok látnak s megijednek.

A fű, virág is rázza a fejét
És eltemet a fénytelen setét.

Az őszi vendég.

A nyár bedobta rózsakoszorúját
Mult este a nyílt ablakon.
Dalolt. Hajába' gaz volt, hervadó hánacs,
Pár sárguló levél-rongy, kúsza bogánacs,
Ment és siratta a bús fuvalom.

Valami történt... Künn a kihülő ég
Hideg könyüktől feketült,
Egy idegen jött fázva és setéten
Cselédlámpással reszkető kezében
És nesztelen egy üres székre ült.

Kosztolányi Dezső.

Madame Louise délutánjai.

Irta : KRÚDY GYULA.

Madame Louise a hintaszékben ült és az egyik lábát a kanapéra helyezte ; a kanapén egy fehérhaju, lehunyt szemű öreg ur feküdt.

— Nos, Lujza, — mormogta az öreg ur — beszélj már valamit ! Amióta itt vagyok, egy szót sem szóltál.

Madame Louise fáradtan mosolyog.

— Hogy mondhatsz ilyet, kegyelmes ur ? Hisz annyit fecsegek, mint egy szajkó. Azért hallgattam el, mert azt hittem, hogy untatlak.

— Te sohasem untatsz ! — felelt kissé mérgesen az öreg ur. — Tudod, hogy azért járok tehozzád, mert annyit tudsz beszélni, locsogni, pletykázni. Mi az ördögért járnék ide egyébert ?

A madame halkan sóhajtott.

— Tudom, ugyis tudom, ha nem mondd mindig : már vén vagyok és nem kellek nektek.

Az öreg ur felnyitotta a szemét. Meglepetve, szinte csodálkozva nézett az asszonyra. Annak az arcán szomorúság, kedves szomorúság tükröződött, mint mindig, ha szép akart lenni. Madame Louise tudta, — elég ideje volt megtanulni — hogy ő nem azon nők fajtájához tartozik, akik a mosolygásukkal, szemük ragyogásával hódítanak. Ő akkor volt szép, ha szomorú volt. Tudott nagyon szomorú lenni, tudott mélan szomorú lenni. De a legszebb akkor volt, ha a szemében felcsillant az az enyhén bánatos, nótában megénekelt szomorúságu, mélázó és elmerengő kifejezés, amit egykor valamelyik udvarlója magyar mosolynak nevezett el. A magyar nők arcán és szemében gyakori ama bánatos mosoly, amely azt beszéli, hogy a szív nem ismeri sem a csüggesztő szomorúságot, de a teli jókedvet sem. Így mosolygott madame Louise negyvenhat-estendős korában és nagyon szép volt ebben a perczben, mert azon asszonyok közé tartozott, akik sohasem vénülnek meg.

— Hó ! — kiáltott fel az öreg ur egy percnyi báméskodás után és nehézkesen felült a kanapén. — Mit akarsz, Lujza ?

Madame Louise csendesen ingatta a fejét.

— Semmit sem akarok. Csak azt mondom, hogy már nem szerettek. Valamennyien elhanyagoltok. Talán van valakitek ?

— Hó ! — ismételte az öreg ur és nagyot nyelt. — Vigyen el engem az ördög, ha te meg nem bolondultál ! Harmincz esztendeje udvarolgtunk már neked. Aztán most jelented ki, hogy nem szeretünk. No majd megmondom a Tubáknak, megmondom a Kisasszonynak a kaszinóban. Tudom, jót kacagnak — fejezte be hangos nevetéssel az öreg ur. — Lujza megbolondult ; a mi Lujzánk azt hiszi, hogy már nem szeretjük ! Ki az ördögöt szeretnének, ha nem téged ? !

Madame Louise kinyújtotta a kezét, amely kövér volt és fehér ; az öreg ur elkapta a kezét és megcsókolta.

— Tehát még mindig szerettek ? — szólt madame Louise. — Csak mondjátok mindig, hogy nagyon szerettek, mert, tudja Isten miért, mostanában nagyon vágyom arra, hogy szeressenek. Azt hiszem, hogy férjhez megyek.

Az öreg ur integetett.

— Már mondtuk neked, hogy ezzel ne törődj, Lujza. Majd férjhez adunk mi, ha eljön az ideje.

— Éppen harmincz éve hallom ezt ! — felelt duzzogva az asszony. — Veletek nem lehet okosan beszélni. Féltékenyek vagytok minden idegen emberre.

Pedig most volna a látóhatáron egy nyugalmazott őrnagy, egy báró. Jánoskám, báróné lenne a ti Lujzátokból.

A kegyelmes ur savanyun mosolygott.

— Nem szeretem az ilyen bárókat. A pénzedért akar elvenni, Lujza. Rossz házasság lesz.

— Rossz házasság? Ugyan melyik férjhezmenési tervem tetszett nektek eddig? Nem-e valamennyiről lebeszéltek, eltiltottatok?! Tavaly is visszaküldték a karikagyűrűt annak a derék tanárnak.

— Iszákos fráter volt! — mormogta a kegyelmes ur.

— Hát vajjon a mérnök ellen mi kifogástok volt?

— Szocziálista hunczut volt. Se Istent, se királyt nem ismert. Előbb-utóbb becsukják.

— És a költő most tavasszal?

A kegyelmes ur legyintett a kezével.

— Ne mérgesíts, Lujza, mindig a költőddel. Szegény fiu fülig szerelmes volt. S ez volt éppen a hiba. A jó házasságnak szerelem nélkül kell létrejönni. Mi majd gondoskodunk...

Madame Louise mosolyogva nézett öreg barátjára. Hányadszor hallják már a kis szalón fehér virágai, az aranykötésű könyvek és a mereven néző arcok képei a kegyelmes ur szájából e szavakat? Harmincz esztendő óta jár ide a kegyelmes ur délutánonkint és harmincz esztendőnek fele ideje óta csupán az ideális szerelem vonzza ide. Fehér lett azóta mind a kettőjüknek a feje; behavazta az idő a multat, de a hó felett még mindig ragyog néha a napsugár, amint a leghavasabb téli tájra is ragyog hébe-korba a napocska. Most is, amikor madame Louise a férjhezmenés eszméjét pendítette meg, a kegyelmes ur ellágyult és bánatos lett, mint egy ifju, aki első kedvesétől válik.

— Milyen lesz az életem nélküled, Lujza, erre nem gondolsz? — rebegte, majd átsapott szokott zsörtölődő hangjába: — Bolondos voltál teljes életemben. Tudom, most is azt vetted megint a fejedbe, hogy ugynevezett tisztességes asszony akarsz lenni! Csak azt nem értem, hogy minek ez neked? Fel akarsz bennünket áldozni azért az ostobaságért. No hiszen ki is kapsz a Tubáktól meg a Kisasszonytól.

Még ez utóbbi fenyegetésre sem látszott megijedni madame Louise, pedig a kegyelmes ur a nagyobb nyomaték kedvéért a falra függesztett olajfestmények felé fordult, ahonnan egy öklelő tekintetű barna ur, valamint egy szőke és hullámos haju ifju egyenesen madame Louise-ra látszottak meredni. Az arcok képei nem mindig fügtek a falon, a legutolsó tizenöt esztendőben kerültek oda, a megbocsátás és barátság korszakában. A Tubák és a Kisasszony a kegyelmes ur két barátjának volt a tolvajneve és róluk kiderült; hogy a harmincz esztendő alatt valamelyes közülük volt madame Louise-hoz. Bár csak a második tizenöt esztendő alatt került napfényre Louise csalfasága, a kegyelmes ur mégis évekig haragot tartott két barátjával. De idővel megbocsátott és megengedte, hogy Louise arcoképeiket felfüggeszse. Azóta a két hűtlen barát is látogatta a házat, habár mind a hárman egyszerre sohasem jöttek. Mindegyiknek megvolt a maga külön délutánja, órája és féltékenyen ügyeltek egymásra az öreg urak, hogy egyikük se időzzön tovább a madame társaságában, mint a másik vagy harmadik.

A kegyelmes ur dohogva járt fel és alá a szalónban. Madame Louise bánatos mosolylyal ült a hintaszékben és halk, behizelgő hangon beszélt:

Tudom, hogy ti azt gondoljátok magatokban, ha nem is mondjátok, hogy Louise hálátlan volt. Gazdaggá, gondtalanná tettétek az életét és ő mégis elhagyott

benneteket. Édeseim, bocsássatok meg a szegény Louise-nak, hisz én ezután is, mindig szeretni foglak benneteket.

A kegyelmes ur izgatottan pillantott az órára.

— Az mind szép. De hol fogok én szundikálni? Ki fog nekem pletykálni a Tubákról?

— Ez a szalón mindig a tietek lesz, nagyuraim. Ide sohasem léphet be más, csak ti, akiket szerettem, akiket életem végéig szeretni fogok. Erre megesküszöm! — kiáltotta madame Louise azon a meleg, érzésteli és mégis csöndes hangon, amelytől hiába próbáltak utánozni harmincz éven át a mágnás-asszonyok. (Talán a szívük hibázott a hanghoz.) Ragyogó fekete szemé könyekkel telt meg és ajkához szoritotta a kegyelmes ur kezét.

— Jól van no — mormogta az öreg ur ellágyulva. — Bolond vagy, bolond maradsz... Most pedig megyek, mert ha jól tudom, mindjárt itt lesz Tubák.

Már búcsuzott, de az ajtóban megállott és kérdőleg, kissé sértődötten nézett vissza a madame-ra.

— Nos? A virág? Bezzeg a báród virágját nem felejtéd majd el!

Madame Louise egy fiatal leány fürgeségével ugrott fel. Igazán boszankodott magára, miközben mormogta:

— Ó, én szórakozott vén lud!

— Szórakozott vagy, mert szerelmes vagy! — felelt szigorúan a kegyelmes ur. De láthatólag megbékült, amikor a szokásos fehér szegfü a kabátjára került és Louise csókot lehelt arczára. Mint két szerelmes gyermek búcsuztak.

— Isten veled. Vigyázz magadra, édes. Éjjel ne maradj soká a kaszinóban, mert most is köhécselsz.

— Ha akarok, soká maradok ébren, semmi közöd hozzá! — zsörtölődött a kegyelmes ur, de nyomban ellágyult.

— A télen majd elküldünk délvidékre, édes Louise, mert az embernek vigyázni kell az egészségére.

A kegyelmes ur már kilépett az ajtón, Louise kinyitotta a szalón-erkély ajtaját és az erkélyről alázatosan, hódolattal bókolt a kocsijába szálló öreg ur felé; olyan alázatosan, mint ahogyan az Istent szokták köszönteni papjai. A kegyelmes ur fehérkeztyűs kezét czipőjéhez emelte és a fiákeres a lovak közé csapott.

Alig hangzott el a csöndes, kertés utczácskában a fiáker dobogása, az utca másik oldaláról már új fogat közeledett a kis, egyemeletes ház felé, amely kívülről olyan volt, mint egy rokokó-bonbonniere.

A fogat megállott a kertés kapu előtt és belőle szikár, festett haju és bajuszu, merev tartású ur lépett ki. Gummitalpu botjára támaszkodva, aranykeretű monoklijával és fehér gamáslijában tipikus öreg mágnás volt, aki roskadt hátgerinczét immár csak azért vonszolja, mert unja a változásokat. Fanyar mosolylyal fogadta madame Louise pajkos csókdobását az erkélyről és merev lépésekkel haladt végig a kerti uton.

Amikor a szalón-ajtót felnyitotta és gummitalpas botjától megvált, egy amorózó szenvedélyességgel tárta ki karjait.

— Ismét itt lehetek tehát nálad, boldogságom! — mondta, mint harmincz esztendő előtt mindig, ha a madame látogatására jött. Az udvarlók között a Tubák képviselte a szenvedélyes Romeót és a másik két udvarló előtt madame Louise mindig derűtséget keltett, amikor Tubákot utánózta. Tubák tudta, hogy kinevetik, de annyira a szokás rabja volt már, hogy még arról se tudott lemondani, hogy minden alkalommal szerelmet ne valljon Louise-nak.

Most is elmondta szokásos mondókáját és csak azután telepedett le a megszokott zsámolyra, a madame

lábaihoz. A zsámoly lábait az idők folyamán mind magasabbra emelte Louise, de Tubák mindig sziszegett, midőn leült. Mindazonáltal sohasem választotta volna valamelyik kényelmes karosszéket.

— En itt akarok meghalni és a te lábaidnál, üdvösségem! — mondta. — És most beszéld el, mit mesélt az öreg kegyelmes ur?

Madame Louise arczáról már régen eltűnt a bánatos mosolygás. Vig és pajkos volt, mint egy gyermek. Tubák így szokta meg, így ismerte, a bánatos Louise-ról ő mitsem tudott. Ő a vig, könnyelmű, élczelődő Louise-t ismerte csupán. És Louise babonásan ragaszkodott a régi szokásokhoz.

— Azt beszéltem az öregnek, — kezdte két kezét összecsapva — hogy férjhez akarok menni! Láttad volna, hogy dult-fult... Majd mindjárt megmutatom neked.

Felugrott a karosszékből és nem jelentéktelen utánzási tehetséggel mutatta be a kegyelmes ur járását-kezelését, ismételte szavait és sóhajtásait... Végül nevetve ölelte meg a kaczagó Tubákot.

— Valóságos színház! — kiáltotta Tubák és kaczagott, hogy a könnyei kicsordultak.

Vigság és nevetés közben az idő gyorsan mulik. A fehérkötényes szobaleány diszkrétén benyult kívülről karjaival a szalón szőnyegfüggönye alatt és felcsavarta a villamos csillárt.

Tubák szokatlan gyorsasággal emelkedett fel.

— Ah, hogy repül az idő!...

Mialatt felállott, az olajfestményekre esett a tekintete, amelyeket a villamos lángok megvilágítottak. Elmerengve nézte a képet, az öklelő bajuszt és a büszke homlokot.

— Ugy-e, Louise, — mormogta — ma már nem ilyen vagyok... Kisebb a bajuszom.

— Sokkal kisebb! — kiáltotta vidáman a madame.

— De — folytatta csipősen Tubák és gummitalpas botjával a másik kép felé bökött — a Kisasszony sem olyan már, mint itt a képen. Hol van a göndör haja? Tán te tudod, Louise, hová lett a Kisasszony göndör haja?

— Elvitték a nők emlékebe... Nálam is van belőle egy fürt.

— No, az már igaz, nagy szoknyabolond volt szegény — mormogta Tubák. — Apropos, Kisasszony! Talán tudod, hogy nincs most Budapesten a Kisasszony? Elutazott Bécsbe, tanácsot adni ő felségének.

— Tudom — felelt madame Louise. — Tegnap együtt beszéltek meg, hogy mit mond ő felségének.

— Akkor nyugodt vagyok, hogy nem fecseg semmi számárságot a Kisasszony, mert te vagy a legokosabb asszony a világon, kedves Louise. És most Isten veled!

Tubák elkoczogott gummitalpas botjával és az erkélyről, amelyet megvilágítottak a villamos lámpák, számos csók küldetett utána. A kocsi elrobogott és a kerti ut porondja csikorogni kezdett.

Madame Louise a szívére szoritotta a kezét és elhaló hangon szólt le a félhomályos kertbe:

— Te vagy az, édes manczy!

— Jöhetek? — kérdezte alulról egy hang.

— Jer, jer, édes, drága manczy! — kiáltotta madame Louise és ragyogó szemmel, nem tettett boldogsággal sietett ki az ajtón.

Akkor már az ebédlőben állott az, aki a kertből feljött. Választékosan öltözött, fehér fogu, szőke haju fiatal ember volt, akinek kék szeméből azoknak a férfiaknak a különös bátorsága sugárzott, akik nagy

sikereket érnek el a nők körül. Nyugodtan, közömbös arczzal állott és hideg mosolylyal nézte az asszonyt, aki szerelmes vergődéssel borult lábához.

— Manczy, édes manczy! — bugta a madame és forró, szenvedélyes könnyek hullottak szeméből. — Csak téged, egyedül téged szeretlek!

Az ifju nyugodtan felelt:

— Tudom.

Majd eldobta cigarettáját egy virágváza kellős közepébe és flegmatikusan mondta:

— Hagyjuk e dolgokat vacsora utánra. Most éhes vagyok és vacsorázni akarok.

Madame Louise alázatosan, meghunyászkodva állott talpra.

— Ahogyan parancsolod — rebegette szegyenkezve.

Az ifju megnyomta a csengő gombját és így szólt a madame-hoz:

— Beszéltél az én dolgomról a kegyelmes urnak? Megígérte támogatását?

Madame Louise félve sütötte le a szemét és szegyenkezve mormogta:

— Bocsáss meg, ma még nem volt alkalmam szóba hozni a dolgot.

A szobaleány már belépett, de az ifjut ez nem zsenirozta, amidőn végtelen utálattal, megvetéssel a madame arczába vágta:

— Tudom, hogy komisz, megbízhatatlan rongy vagy. És most ne szólj hozzám egy darabig. Julis, tálaljjon.

A Sorbonne halottja.

Szegény beteg Margotnak menni kellett,
Nem segíthettek a fanyar porok,
Elfúlt mellében a tüzes lehellet
A nagy házban, hol halk apácák mellett
Az ágy szélén a rőt Láz kuporog.

Utolszor a kis Briand járt fenn nála,
Akit a rendház végkép kicsapott,
Margot megszidta úgy mint hajdanába:
„Briand, már megint megnőtt a szakála,
Sohsem láttam még ilyen kispapot!”

Aztán kérte, szavaljon Bossuetből
Az „útra“ egy-két jámbor részletet,
S nézte „utját“, mely messze-messze kékül,
Mignem egyszerre, mint ki mélybe szédül,
Elalélt s halvány ajka reszketett.

Lassan éledt s forgatva Briand gombját,
(Kedvencz szokása volt, mikor beszélt)
Búsan suttozta: „Most már Kunigundát
Fogják szeretni, azt a szőke lomhát,
Ki hajnalig eliszsa az eszt...”

„De mégis, majd keressék meg, Briandkám,
Az én agyonfestett arczképemet,
A Paul művét, a címe „Görög kánkán“,
S szögezzék ki egy kocsmái gerendán,
Hadd őrizgesse az emlékemet...”

„Aztán... vigyázzanak... a kis japánra...”
 Mikor temették hűs nap volt, borult;
 Vitte a Sorbonné sok kósza diákja,
 Köztük a japán, a kis sárga páva
 Czipelte a nagy babérkoszorút...

S. hétféle nyelven, szomorúan, lágyan
 Szól most róla sok furcsa verszet
 A „Tokiói Cseresznyevirág“-ban,
 A „Hét“-ben s mindenfelé a világban,
 Mig ott fenn Margot tapsol és nevet.

Tóth Árpád.

Krónika II.

A csár hajója.

— szept. 20.

A Retvizán a csár hajója volt és leszállt szép csöndesen a port-arthuri öböl fenekére. A Petropavlovsk is a csár hajója volt és fölrepült az égre mennydörgő hullámharsogás között és vitte magával a legjobb orosz tengernagyot, meg a legigazabb orosz festőt, hogy azután elpihentesse őket a tengerfenék sirján, korálok és holoturiák között. A Knyáz Potemkin is a csár hajója volt és mint a forradalom kísértete járta be a Kara Dengisz vizeit, örvendő ijedéssel, vagy ijedelmes örömmel töltve el minden szívet, amelyben ott dobog a jobb hajnal reménye. És a Standard is a csár hajója volt.

És a meglepetten, rajtaütötten is óriás Retvizán, a rolandi hős halált haló Petropavlovsk, a kísérteties szabadsághordó erejű Knyáz Potemkin után a Standard esetlenül, mint valami pinguin és ostobán, mint valami teáskanna, Hängő mellett, a finn vizeken, felszaladt olyan zátonyra, amit a legutolsó révkalauz is ismer, aminek a veszedelmét a szuómi Fabula Jánosok, a finn Dowsek kaczagva kerülik el, sőt becsületesen, mert gyermekesen vakmerő tréfával éppen a nagyon ismert élén suhannak be az öböl biztos vizére. Mint ahogy a gyerek tréfából keresztülsuhintja az ujját a gyertya lángján anélkül, hogy megpörkölné.

A Retvizánt megütötte a japáni guta, a Petropavlovsk gloriose occubuit; a Potemkin hóhérekre került, — a Standard megdőglött.

Szimbólumok ezek mind és ezen a tökéletlen világon csak a szimbólumoknak van igaza.

*

A Standard-nak *yacht* volt a hivatalos neve, de senki ne képzelje, hogy a technikai mivolta, a hajóépítés mesterszava szerint is valóban yacht volt. Nagy ur a csár, sőt még az angol köztársaság királynak nevezett elnöke, mi több, az Egyesült-Államok elnöknek

nevezett császára is nagy ur, ami őket környékezi, amivel érintkezésük van, az mind megváltozik nemcsak a színében, hanem a nevében is. Azokat a kurta, rövid, zömök, nehéz, aranyból, veretes ezüstből és kristályból készült buzogányokat, amelyeket soha a kezükbe nem vesznek, kormánypálcának hívják, azokat a kurta gallérokat, könnyű kis bonjourokat, amelyeket koronázáskor a vállukra akasztanak, palástnak.

Az országuknak azt a vizen mozgó részét pedig, amely pusztán a saját használatukra és a maguk biztonságára van építve és amelynek a befogadóképessége akkora, mint egy rendezett tanácsu városé: yachtnak.

Az eufuizmusnak — nem eufemizmusnak, hanem az Euphuésról elnevezett szó-előkelősködésnek — az a módja ez, amely a hasznos kifordította a pluralis majesteticus-nak. Az uralkodó, a népek, ugynevezett apja, önmagáról többes számban beszél, hogy szavával és szeretetével többünket ölelhessen magához, de amikor arról a kormánybunkóról van szó, amit esetleg a fejünkön is érezhetünk, az pálczává vékonyodik, és amikor a kurta gallér alá kukkantva a duma megpillanthatná a kilógó despotalábat, amelyre még patkó is van verve, akkor a történelmi spencer, avagy szent-hagyományu szmóking palástnak gördül alá egész a földig. Természetesen mindez az orosz állapotokra van értve, mert hiszen az orosz csár yachtjáról volna itt a szó.

Az uralkodói különjárásra készült vizivárosokat is ezzel a gondolathamisítással nevezik yachtnak. Az uszó Louvre-ok, a tenger hullámát megbíró Eremitage-ok, a sós habon rengő Escorialok nagy elzárkózottságukban, tökéletes elkülönülésükben, veszedelem-minimumukban felveszik az arisztokratikusan demokratikus yacht nevet.

*

Angyal Bandi szép legény volt, mert a nadrágszíjja hét lyukra szólt és a Standard is szép hajó volt, mert két turbina hajtotta a propellere négyes szárnyát. Valóban a technika legújabb vívmányaival volt felszerelve.

Nem az a mesterség mozgatta a víz alatt forgó szárnyát, amit Watt talált föl: hogy a gőz hol jobbról, hol balról taszigáljon érczdugót az érczhengerben és hogy ezt a pusztán vízszintes mozgást adó erőt nagy energiavesztéssel vigye át függőleges, vagy körkörös mozgásra a nem középpontjába becsatolt, hanem kül-lőjén megfogott kerék. A legújabb, mert a legrégebb volt a Standard kettős, hatalmas gőzgépe. Turbinákra mozgott.

Hogy mi a turbina, azt tudja minden baka, akit vállal dagadttá taszigált már »harcászati czéllövészet«-kor az élesre töltött puska boldogabb vége és tudhatná — ha asszony tudna valamit — az a masamódleány is, akinek, mikor a telé spirituszosüvegből akart rátölteni a kialvó gyorsforralóra, a szeszbe belégyuló láng hátrafelé dobta ki a kezéből az üveget. A turbina a

visszalökésnek, a reakciónak a rettenetes erejét teszi gyakorlattá.

Azok a kis tréfakerekek, amiket a szökőkút vize hajt visszafelé, vagy a körbenforgó rakéta tüzkerekei, a leghamarább látható példák rá. Belül üres, oldalt csövesen lyukas kerekekből süítve tör elő a gőz és minden erővesztés nélkül pördíti meg a visszalökés erejével a kereket. Ez a vízgőz igazi, teljes kihasználása, nagy súlyhoz, nagyterhű mozgáshoz alkalmasabb motor minden elektromosságnál és minden robbanómotornál.

Csakhogy — drága. Becsülöm a megfeneklett Standardot tiz-tizenkétezer tonnára és becsülöm a beleépített turbinás kettős gőzgép árát legalább is annyira, mint amennyit megér a kazáni gyöngyös korona. Nem csodálkozni, hanem megérteni való dolog tehát, hogy a hullának hagyott Standard leszerelése és értékeitől való megfosztása háromnegyed esztendőbe kerül. Nem a termék butorzatának a kihordása, nem a mahagóni, paliszander, selyem, bársony, vert réz, elektromos világítókészülék és más kincs kihordása kerül annyi időbe, hanem a gépek leszerelése, szétszedése, biztonságba való helyezése.

*

Otthagyják a Standardot, a czár uszó palotáját a hangói vizek zátonyán. Csak a kincseitől fosztják meg, maga a hajóderék, a hajóroncs ott marad és lassu pusztulás a sorsa. A szimbólumoknak van csak igaza ezen a tökéletlen világon.

És az a hajóroncs szimbolizálja a czár kincsefosztott, mozgatóereje-fogyott hatalmát a legjobban. Recsegő ropogásával, lassu elsüllyedésének enyészetes hangjaival sokat beszél:

— Jó volt Peterhofban és biztosság volt Czarszkoje-Szélóban is. De a legnagyobb biztosság mégis csak az én bordáim között volt, a tenger szabadságvizén, ahol még a legnagyobb rabszolga, a czár is szabad. A föld rengett az én uramnak a lába alatt, a tenger csak ringott. Arisztón mén hüdör. Mégis csak legjobb a víz...

És lám, a czár ellen még a víz is, a hűsleges finnek öbölvíze pártot ütött.

Paganel.

A művelt emberek egymásnak mondanak ellent. A bölcsök önmaguknak.

*

Semmi sem bir oly csekély fontossággal, mint a valóban megtörtént esemény.

*

A bűn nem mindig durva, de minden durvaság bűn. A bűn csak kísérője a durvaságnak.

*

A nők a hibáinkért szeretnek bennünket. Ha elegendő hibánk volna, mindent megbocsátának. Talán még a szellemünket is.

Fratelli Bedini.

Irta: HERMAN BANG.

Erős rázás keltette föl, ijedten felugrott, megdörzsölte a szemét és azt hitte, hogy az édes anyja még egyszer meghalt. Hiszen éjjel-nappal látta a hosszú lepedőt, ami holttetére volt terítve és az embereket, akik eljöttek és a lépcsőn lecipelték, miután halottasruhába öltöztették.

Egyik a fejét fogta, a másik a lábát. Ugy tették a koporsóba, mely az ajtó előtt állt.

De csak az apja volt; az lökte meg.

— Kelj föl! — mondta neki. — Öltözz! El kell mennünk!

A fiu nem tudta: éjszaka volt-e vagy reggel, de kimászott zugolyából. Az apja nem értette a tréfát. Molnárlegény volt s gyakran megtörtént, hogy sietségében csak úgy bánt a fiával, mint a liszteszsákokkal.

Klaus tehát még abban a pillanatban felrántotta ruháit, míg időnkint a lámpa felé sandított s arra gondolt: mennyire is járhat az idő?

— Mosdózz! — mondta az apja, aki a lámpával előtte állt.

Most először történt Klaus életében, hogy az apja törődött azzal: piszkos-e, tiszta-e.

S még jobban elcsodálkozott a fiu, mikor az apja megnedvesítette a haját és a maradék-fésűvel fésülni kezdte el.

A két másik fiu is felébredt a zugolyban s álomtól bódultan, tágranyitott szemmel bámult.

Kopogtak az ajtón és a szomszédasszony lépett be.

— Készen vannak? — kérdezte tőlük.

— Készen, csak egy kicsit kicsinosítom, aztán mehetünk.

A szomszédasszony végigmustrálta Klausot:

— Én csak amondó vagyok, hogy beveszik. Olyan a formája.

A két másik fiu a zugolyban bögni kezdett, mert nem értettek ugyan az egészről semmit, de félték a sötétben ottfeküdni. Klaus csak állt és csodálkozott magán és nedvesen lefésült haján, míg a szomszédasszony egy zsebkendő-t kötött a fiu nyaka köré.

Klaus nem tudta, mit jelent ez a nagy puccz.

Az apja odanézett az ordító gyerekekre.

— Most aztán vége legyen az üvöltésnek — mondotta és eloltotta a lámpát.

A szomszédasszony meg Klaus és az apja kimentek. A gyerekek ágya felől már csak halk nyöszörgés hallatszott.

Az utca fényesen ki volt világítva és az emberek nyüzsögtek rajta. Klaus ott tipegett az apja mellett s a szomszédasszony fecsegett:

— Persze, már este oda kellett volna menni; sokan vannak, a kik azér' a helyér' tülekednek, elhiheti: akkor aztán ez el van látva.

— Az ám — morgott a molnár.

— Bizony az ám — folytatta a szomszédasszony. — Mintha olyan könnyű volna a szegény ember sora, ha az asszony meghalt és ott ül az orgonasippal. Hát persze.

Továbbmentek.

Klaus zavarodott és elfogult volt. Az apja közbe-közbe morgott egyet s az asszony kelepelt, mint a malomkerék.

— Finom népek, mert azt látom, mikor söprök a gardróbokban és nem veszik olyan szigoruan az efféle emberek; selyembe-bársonyba járnak. És az, amelyik ottfenn a tető alatt lig-lóg, úgy teletüzködte

az arczát gyémántokkal, hogy az ember nem is látja, miből van csinálva.

Klaus hallgatta ezt a beszédet, de nem értette. Az apja bólogatott és egyre csak ezt ismételte:

— Hát igen, ha kellene nekik!

Egy kis ajtón át nagy házba mentek be. Különös levegő volt a lépcsőn.

Az apja mind nagyobb zavarral és egyre lassabban ment föl a lépcsőn. Az asszony szorgos arczot vágott és megkérdezett egy pár embert, akinek sürgős dolga volt és mellettük elszaladt.

— Igen, a gardérobban vannak.

Az asszony kinyitott egy ajtót s nagy helyiségbe léptek be, amelyben sok lámpa égett és láрма volt. Klaus kimeresztette szemét és az ujját szájába dugta:

— No de ilyet!

Néhányan meztlenül szaladgáltak és egymáson ugráltak át s egyik a földön feküdt és a lábával a levegőben kalimpált.

A testükön aranyos ruhák ragyogtak.

Az apja tévőzva tette kezét Klaus vállára. Idegenül, egymáshoz simulva álltak ott.

A szomszédasszony intett az egyik meztlennek, aki aztán odajött vele.

Megnézte Klausot tetőtől-talpig, beszélt az apjával, majd elkezdte a fiu karját nyujtani, nyujtogatni.

A fiu mereven állt, apjához ragaszkodva s már csaknem elsírta magát.

Az, amelyik a lábával kalimpált, egy gyereket hozott elő és a lábával a levegőbe dobta, mint ahogy a malomban a zsákokat szokták.

A meztlen valamit kérdezett Klausától és megtapogatta a mellét meg a czombját.

Egy csengő berregni kezdett s valamennyi meztlen felugrott és kinyujtózta a tagjait. Amelyik Klausot kérdezte, elfutott és visszakiáltotta:

— Holnap, ott, ahol lakunk!

A tükör előtt egy ember valami lisztet porozott az arczába.

Ekkor a zene játszani kezdett, a meztlenek libasorban kifutottak; a gyerek, akit a levegőbe dobtak, mögöttük.

Aztán hangos láрма hallatszott, sokan kiabáltak és tapsoltak.

— Akkor hát mehetünk — mondta az asszony.

Hazamentek, lassu léptekkel, nem sokat beszélve. Mikor már mentek egy kicsit, Klaus apja megállt és azt mondta:

Csak keze-lába ép maradjon a gyerekeknek.

Az asszony ennyit felelt:

— Az a gyakorlattól függ.

Az ut végső darabján Klausot a kezénél fogva vezette az apja.

Mikor a fiu otthon a takaró alá bujt és két testvére mellé kuszott, akik egymáshoz simulva aludtak, még sokáig feküdt ébren és folyton a meztleneket látta, amint kifutottak és a zenét hallotta meg a kiáltozást. Forró, zavaros fejjel aludt el végre.

Másnap elvitte a szomszédasszony — az apja a malomban volt — s megint a városba mentek. A tegnapi meztlent ágyban találták. Az egész szoba ládákkal és ruhákkal volt tele és sok minden holmi hevert köröskörül.

A meztlen megfordult az ágyban és azt mondta:

— Ahá, maguk azok? Vetköztesse le, asszonyság.

Az asszonyság elkezdte Klausot egy koffer mögött vetköztetni. De a fiu nem akarta megengedni, hogy az ingét is lehuzza róla, elsírta magát és a kofferbe kapaszkodott.

— Ha bög, akkor mindjárt vissza is viheti — mondta a meztlen.

És az asszonyság lehuzta Klausról az inget és előretolta a fiut.

— Mennyi idős?

— Hatéves, — sietett a válaszszal az asszonyság — egy nappal se idősebb, ezt elhiheti nekem és biz'Isten pompás gyerek.

És megfordította Klausot.

— Gyer ide!

Klaus közeledett az ágyhoz, de ordított és az ágy széle mellett huzakodott.

— Nyujtsd ki a lábad, hajlítsd a hátad!

A meztlen kidugta kezét az ágyból és megtapogatta Klaus hátát.

— Mi a neved?

— Klaus! — szepegte a fiu félénken, mert a meztlen kissé erősen találta megfogni.

— Fénét Klaus! — most a mellkasánál tartott a meztlen. — Jó természete van... sacrebleu, Klaus? Micsoda név volna ez a Bedini-csapatban? No, mind-egy, a plakáton azért Giovanni lehet a neve. Azt is Giovanninak hívták, amelyik eltörte a hátgerinczét.

— Hát csak adjanak rá olyan nevet, ami maguknak tetszik, — mondta az asszonyság, aki a procedurát nézte — a keresztényi neve azért csak megmarad.

A meztlen elengedte Klausot és visszafeküdt az ágyba.

— Jó, felveszszük és pedig azonnal. Holnap Breslauba megyünk, jöjjön el vele korán reggel.

Az asszonyság fölsegélte Klausra a ruhát és csupa közlékenység volt, mert egy tallér borraivalót kapott.

Kint, az ajtó előtt ráköpött a pénzre és tapsolta vele a tenyerét.

— Szép pénz! — mondotta. Ilyen nagy pénzek ugyanis csak ritkán kerültek a szeme elé.

Klaus most megértette az egész dolgot. Neki is olyan kunsztokat kell majd csinálni, az ő lábására is fehér lesz és a dereka körül majd ott tarkál az a sok mindenféle. Egész áldott nap csak kaczagott és énekelt.

Elbeszélte az ügyet a testvéreinek, akik azonban nem értették és egyre többet kérdeztek tőle.

De este, mikor mind a hárman a zugolyban feküdtek és maguk közt susogtak, a legkisebb gyerek Klaus nyaka köré fonta két karját és Klaus sirt csendes örömeiben. S miután ő rákezdte, a másik kettő is halkan rágyujtott és mind a kettő Klaus arczát simogatta és még közelebb simult hozzá.

Sokáig feküdtek sirva a takaró alatt. És még álmában is Klaus kezét fogta a legkisebb és sirástól nehéz volt a lélegzete.

Mikor a molnár késő este hazakerült, mert strázsán volt, a szomszéd asszony értesítette a történetéről. Az asszony beszélt, dicsért és újra beszélt, csak a három márkát hallgatta el.

Az apa, a szobába kerülve, lámpát gyújtott és mig egy kis kávé melegített és kenyeret vett elő magának, átsandított az ágyzugoly felé. Aztán hirtelen eloltotta a lámpát, a sötétben ült, majd megcsókolta a fiut, lefeküdt, de sokáig hanykolódott és valami sokat nem tudott aludni.

Reggel fölkel, mielőtt a gyerekek fölbredtek volna, átment a gangon a szomszédasszonyhoz, aki konyhájában forgolódott.

— Hát máma? — mondta az asszonyság.

— Persze, máma — felelte a molnár.

Aztán hallgattak egy kicsit.

— Ma reggel kell odamenni neki.

— Oda is megy.

Megint hallgattak.

— De nehéz mesterség mégis csak. — Az apa hallgatott néhány pillanatig. — Azt hittem, hogy adnak valamit érte.

Az asszony hirtelen fölpillantott.

— El akarja adni a gyerekeit? — kérdezte felháborodva.

A molnár oldalt pislantott.

— No, csak úgy gondoltam, hogy veszedelmes mesterség! — tette hozzá halkán.

Az asszonyság megint térdelt már és a tüzet fujta.

— En is örülnék neki... tudja Isten...

A molnár még ott állt egy kicsit és nézett le az asszonyra, aztán elment.

Estére Klaus a Bedini-csapattal Breslauba érkezett. Ettől a naptól fogva, minden továbbiak nélkül, egyszerűen Giovanninak hívták.

Már egy-két nap mulva dolgozni kezdett Giovanni.

Együtt gyakorolt a négy másik növendékkel.

Reggel gyakorolt a másik négy növendékkel együtt. Meztlenül fejtetőre kellett állania egy kofferen. Bedini papa egy ostorral kezében az ágyban feküdt és kommandirozott. Egyszer-egyszer megpróbálta, minden ok nélkül, hogy az ostor zsinagya csakugyan elérje Giovanni kofferéig. S nem mérkéselt valami tulságosan, hogy hova talál.

Az arab tanította Giovannit a háthajlításra. Az arab részese volt a truppenak, heves ember, erős fogu. Hamar odaharapott, ha a hajlítás nem akart jól és könnyen menni.

Giovanninak tizennégy napig egy kendő volt a nyakára kötve, hogy eltakarja az arab fogsorának a nyomait. Mert egy alkalommal, háthajlítás közben vagy százszor visszaesett.

Giovanni azt a szokást vette föl, hogy ha valakivel beszélt, meghajlította a hátát és a tarkóját tartotta feléje; és ha próba után ott ült, hogy krumplit hámozzon vagy salátát mosson, a legkisebb zajra elejtette a salátát, úgy hogy a vízbe csobbant és a két karját magasra emelte.

Mindig készen volt arra, hogy egy nagyot ordítson, mihelyt egy kezet látott, amely hirtelen csuszott ki valamelyik nadrágzsebből.

De este, mikor a garderóban felöltöztek és lázasan, forrón nyujtogatták tagjaikat, gyakorlat közben, mikor a rendező csengője megszólalt és a zene meg a tetszészaj felhallatszott hozzájuk a teremből, akkor Giovanni nyugtalanra lett, mintha neki is részt kellene vennie ebben.

A kulisszák közt állt, míg a többiek dolgoztak s úgy érezte, mintha az ő tagjai feszülnének meg.

Az arab délelőtt próbált vele a szinpadon. Az akrobaták renyhe testtel ültek a teremben köröskörül, sőreik mellett; kettesével, néha órák hosszat sem szólva egymáshoz. Néha-néha a pohárral az asztalra ütöttek, mikor az arab el-elkapta lábával Giovannit. Egyébként közömbösen és hallgatagon ültek a félig sötét teremben.

Giovannit nagy ambíció fogta el; ügyes és hajlékony volt, mint egy kis macska.

Egyik napon hallotta, amint Bedini papa ezt mondta a kulisszák mögött:

— Az ám... ennek a fiúnak... puha teste van.

Nemsokára fellépett a többiekkel együtt. Egy órával a fellépés előtt a garderóban dolgozott az arabbal. Míg egész teste verejtékezett, fogai összevaczogtak a félelemtől.

Mikor a szinpadon a lámpák fénykörébe léptek és az ő keringőjük felcsendült, s ők, meleg, reszkető

kezüket egymáséban tartva, meghajoltak és első fogásaikat csinálták, első ugrásaikat végezték, úgy érezték magukat, mintha örvény ragadná őket el és nem láttak, nem hallottak semmit. Egyszerre száz érzékük feszült ki, de mégis elvesztették valamennyi érzéküket.

Hirtelen teljességgel megzavarodtak, nem emlékeztek a sorrendre, melyben dolgaikat legalább százszor kipróbálták, mintha eszüket vesztették volna, úgy hányták az örült saltomortalékat, míg a közönség ujjongott.

Mikor a függöny lehullt, lélekzetükfogyottan támaszkodtak a kulisszáknak; szédültek, mint az olyan emberek, akik sokáig táncoltak, a föld ingott alattuk s alig tudtak a lábukon megállni.

Visszamentek a garderóba és fecsegték és kacagtak, miközben átöltöztek; aztán ólmos fáradtság áradt rájuk; nehéz lélekzettel, verejtékkel fedve ültek helyükön. Giovanni el is aludt a széken.

Bedini papa hitt abban, hogy az emberek szemmel meg tudnak verni akármit. Ha ilyen szemü ember ült a teremben, akkor a piramisok nem sikerültek s az ugrók meg-megbotlottak. Akkor Giovanni néha az arab fogait érezte a trikóján.

A fiuk gyorsak voltak, hamar felöltöztek és kifutottak a garderóból, ahol Bedini papa, nagy dühében, egy tükör előtt ülve borzolta a haját.

Igy utaztak városról-városra, minden változat nélkül. Nappal gyakoroltak, este dolgoztak.

Időközben meggyarapodott a társulat. Valahol Csehországban vásároltak egy szép kis leányt. Mindig együttlaktak és mindenütt három szobát béreltek. Bedini papáé és az arabé kettő volt, a harmadikban a fiuk laktak és a kis Róza. És így maradt ez, míg évek jártával föl nem növekedtek.

Valami új paradicsom volt ez, a tudás fája nélkül, már abban a tekintetben, hogy sejtelmük sem volt arról, mi helyes, mi helytelen. A fiatal testek, melyek annyira megszokták, hogy egymás közelében legyenek, egyáltalán nem tagadhattak meg egymástól akármit is s ekként, miután egyideig Angelo volt Róza kedvese, azután Giovanni lett, anélkül, hogy egyikük is tudta volna: mi rossz van ebben. Hiszen egészen magától jött a dolog és ők még csak el sem gondolkodtak felette.

Giovanni tizenhatesztendő volt, karcsu, rugalmas, a fejét büszkén hordozta.

Angelo iltisznek nevezte és volt is benne valami a vadállathoz hasonlatos, mikor ugrásra készült, fejét előrenyujtva, ajkát összeszorítva, le az arab válláról.

Bedini papa bőségesen ellátta zsebpénzzel, mert félt tőle, hogy elhagyja a truppot.

Giovanni erőszakosan dolgozott a testével, amely néha kemény volt és makacs s ő úgy küzdött vele, mint egy meg nem fékezett állattal, amely nem akar engedelmeskedni.

Egész délelőtt dolgozott és este a garderóban gyakorolta testét, úgy hogy a verejték teljesen elöntötte.

Valami gögös szeretettel viseltetett a saját teste iránt, mint ahogy a sportember kedvencz állatát szereti és gyakorlás közben biztatólag, vagy gunyosan szólógatta tagjait.

Az olyan szerencsétlen esteiken, amikor ugrásai nem sikerültek, tompa, gyűlöletes düh fogta el teste ellen. Hangos szidalmak közepett rohant fejével a kulisszának, vagy ő és Angelo egymásnak szaladtak és birkóztak, míg a fáradtságtól nyögve le nem roskadtak.

És a tuleröltetett test megkivánta a maga jogait s azután petyhüdt, fénytelen szemmel ültek a vendéglőben, mint az emésztő állatok.

A clown-ok és az énekes artisták beszélgettek, kártyakunstsztokat és bűvészmutatványokat csináltak és asszonyhistóriákat meséltek el egymásnak. Az akrobaták ellenben renyhén, mosolyogva ültek, mintha belefáradtak volna még abba is, hogy a saját erejüket hurczolják.

Csak a kártya tudta őket magukhoz téríteni. Szenvedélyesen, ragyogó szemmel ültek gyakran késő éjszakáig az arab és Giovanni és kártyáztak a lecsavart gázláng alatt a sarokban. A pinczér hortyogott, felső testével az asztalra hajolva.

A nők nem nagy szerepet játszottak Giovanni életében. Néha-néha féktelen vágygyal rohant meg egy nőt. De másnap már meg sem ismerte volna s hosszú időbe telt, míg egy másikkal kezdett.

A Bedini-truppot Renzhez szerződttették.

A garderóban várták az első próbát. Hallgatva gyakorolták magukat. Bedini papa egyik fogásukra emlékeztette őket. A többiek bölintottak és folytatták.

Angelo megkérdezte:

— Itt van az öreg?

— Azt mondják, jön.

Folytatták. Megkréázták a talpukat és vártak az ügyelő három koppantására. Lent a cirkuszban félig sötét és komor volt a levegő. Néhány öreg begombolkodva és mereven ült a földszinten, magas czilinderrel, aranyos gombu botjukat a lábuk közé szorítva. Halkan suttoztak.

Szinte kommandóra fordultak meg és üdvözöltek egy feszes alakot, mely egyik páholyban jelent meg és leült.

Ő volt az!

Angelo elszorult lélekzettel suttozta:

— Nézd csak, az öreg.

Giovanni úgy érezte magát, mintha a szívének nem volna helye a mellkasában, annyira dobogott.

Olyan csend volt, hogy hallani lehetett, hogy odakint a rotunda tetején hogy veri a szél a zászlót a fedélhez. Olyan csend volt.

A Bedini-truppnak szerencsés napja volt.

Mikor a munkával elkészültek, egy ur lépett Giovannihoz.

— Ön jól dolgozik — mondta neki. — Még sohasem dolgozott lovon?

— Nem, mindig csak parterren.

Az idegen ur megnézte és a bajuszát pödörte petyhüdt, gyémántokkal borított kezével.

— Mennyi idős?

— Husz éves vagyok.

— Hm... még megtanulhatná.

Az ur megfordult és otthagya. Az istálló mesterek, akik söpörtek, köszöntek neki.

— Ki volt ez? — kérdezte Giovanni.

— Ez? — Mister Cooke.

— Cooke, a zsoké?

— Az.

Giovanni érezte azt a finom illatot, amit a zsoké terjesztett maga után az istállóban.

Giovanni meglátogatta az apját. Négy-öt évvel előbb az öreg leesett egy pinczegádon és béna maradt. Egy könyvkereskedőnél lett kifutó és szélben-esőben egyaránt sántított a csomagokkal. Az évek és a konyak megfestették az orrát.

Reggel odasántított, leült Klaus ágya szélére, átgyurta sapkáját az ujjain és mindenféle furcsa dolgokat beszélt az emberek szerencsecsillagáról és az olyanokról, akiknek pechük van. Rendesen kizsarolt

néhány márkát Klaustól, aztán, ha a pénzt megkapta, hálálkodva és sirva sántított el.

Vasárnaponként Giovanni hazament.

Az öcséi hangosan ujjongtak, mikor látták, a nyakába borultak és csókolgatták. És kis idő múltán mind a hárman ott ültek és egymásra néztek, s nem tudták, mit mondjanak, csak ültek.

Giovanni cigarettákat adott nekik és mind a hárman dohányoztak, hallgatva és valami különös-képpen feszélyezve egymás által. Így telt el az idő.

— No, most mennem kell — mondta Giovanni.

— Menned kell?

— Persze, legjobb lesz.

— Isten veled, Klaus.

— Isten veletek, fiúk.

A testvérei lekisérték és az ajtó előtt állva néztek utána, míg a sarkon el nem tűnt.

— A testvérei is kértek Giovanniától pénzt, míg végre neki is csak szűkösen lett pénze. Már régen gondolt arra, hogy részt kér Bedini papától. Most megtette. Bedini és az arab a falba vagdalták a fejüket és megadták a kívánt részt.

Este, mikor a trupp maga dolgozott, Giovanni istállómesteri szolgálatot végzett. Az artisták halálra fáradtan, parfümös fejjel, keresztbe tett karokkal álltak ott. S kimerülve a hosszú, céltalan egy helyen álldogálástól, felváltva a páholyok falához támaszkodtak, hogy legalább egy pillanatra megpihenhessenek.

Mikor a nagy némajáték megkezdődött, gyorsan át kellett öltözniök.

A sok szin és a zaj és a villamvilágítás elkábitották őket. Aztán Giovanni hazakerült, a kimerültségtől alig vonszolva magát és olyan mélyen elaludt, hogy ágyuval sem lehetett volna felébreszteni.

Két dolog érdekelte Giovanni: a zsoké és az oroszlanok. A hozzáértő szemével csodálta a zsoké ugrásait és igyekezett ellesni ennek a mesterségnek a fogásait.

Egy némajátékban mister Cooke és Giovanni angolok voltak és egymás mellett ültek.

— Szívesen tanulnék valami mást — mondta Giovanni.

— Hiszen megteheti.

— A parter nem fizeti ki magát.

— Nem. Akar lovon dolgozni?

— Ha meg tudnám tanulni.

Másnap este azt mondta a zsoké:

— Gondolkodtam a dolgon. Egyik lovamon tanulhat. Meg kell hogy tanulja a zsokéugrást. Megpróbáljuk.

Néhány nap múlva Giovanni elkezdett mister Cooke-kal gyakorolni. Órák hosszat dolgoztak délután, ha a manége szabad volt.

Egy fiatal, sápadt ember járt el rendszeren ezekre a próbákra.

Batty, az oroszlanzelidítő.

Csendesen ült, merev arczczal, attól a pillanattól kezdve, amelyikben elkezdtek, mindvégig. Szemével követte őket munka közben és néha bölintott a fejével Giovanniinak.

Giovanni izgatott volt. Dühében a czombját verte és az ostort kigyóvá hajlította össze, úgy hogy magasan felugrott az amfiteátrumba. Mister Cooke a lónak rövid, szaggatott szavakat kiáltozott.

Giovanni svungot vett, összegörnyedt, rikoltott egyet, aztán ugrott.

Ugrott, elhibázta és leesett.

Megint megpróbálta. Ugrott és leesett. És a manége közepén állva, toporzékolva taposta szét sarkaival a porond homokját és gyaluforgácsait.

Próba után a fiatal, sápadt ember takarót hozott Giovanninak.

— Vegye magára, — mondta neki — mert meghül.

— Köszönöm, mister Batty, — és Giovanni beburkolózott a takaróba — mit gondol, hogy ment?

— Ó, majd csak megy!

— Azt hiszi?

— Bizonyos.

— Isten vele, signor Giovanni — és kezet nyújtott Giovanninak.

— Isten vele, mister Batty. A viszontlátásra.

Különös, félig melanchóliás és hallgatag barátság fejlődött ki Giovanni és Batty között.

(Folytatása következik.)

Saison.

I.

Butorok.

— szept. 20.

A kávéház egyik félreesőbb sarkában egy fiatal ember és egy ifju nő a »Studio« című angol folyóiratot tanulmányozzák. Ahogy titokban egymás kezét fogják, ahogy egymásra néznek, abból még a tűzilegény is kitalálja, hogy jegyesek.

— Nézd csak, — szól a férfi halkán — hát nem gyönyörű ez?

Most már együtt nézik Olbrich mester házterveit és berendezéseit; a »Prinzess-häuschen«-t, a »Der Frauen Rosenhof«-ot, az »Eckhaus«-t.

— Mibe kerülhet ez? — kérdi a nő. A férfi nagyot fuj és hozzáteszi:

— Ezt nem tudjuk megfizetni. Hanem a belső berendezést, azt talán megcsináltathatjuk. Mindössze annyi különbség lesz, hogy ami itt a rajzon majolika, az nálunk tapéta lesz és ami itt ezin, üvegfestés és porcellánfestés, az nálunk szintén tapéta lesz. Odaadom a rajzot egy tapétacsinálónak, hogy ilyenre csinálja a tapétát. Ez olcsó is lesz, szép is lesz.

Bizalommal néz a jövőbe.

— Hát a butorok? — kérdi a leendő fiatal asszony.

— Kérlek szépen, szakítani akarok azzal az ósdi szokással, hogy elmenjünk egy tuczatra dolgozó butorkereskedőhöz és megvegyünk tőle egy komplett ebédlőt, hálószobát és szalont. Két hét múlva kiderül, hogy a Kovácséknak pont épp ilyen butoruk van, vagy hogy a Maurerék is meg akarták venni, de nagyon olcsónak és silánynak találták. Akkor mind a ketten pukkadhatunk a drága pénzünkért. Én egyéni és művészi ízlésű butort akarok. Az én otthonom legyen igazán az én otthonom. Ha meggondolom, hogy milyen olcsón juthat az ember művészi butorhoz, bolondságnak kell tartanom, ha valaki butorkereskedőhöz megy. Nekem megvan odahaza a »Studio« néhány régebbi évfolyama, abban gyönyörű modern stílusú butorokat találhatunk. Egyszerűen odaadjuk egy értelmes mester-

embernek, hogy csináljon épp ilyen butorokat... puhafából. Mert keményből drága volna és nem tudnók megfizetni. Így az asztalos örül, hogy szép keresethez juthat és egész ambíciójával belefekszik a munkába. A puhafától pedig ne félj, sokkal tartósabb és egészségesebb, mint a keményfa...

És csöndes és optimisztikus tervezgetés után másnap a fiatal ember néhány »Studio«-val a hóna alatt felkeres egy tapétacsinálót, aki tíz percnyi kölcsönös magyarázkodás után szemébe nevet az ifjunak:

— De hát hogyan képzelte uraságod mindezt?

Azt hiszi, hogy Magyarországon már tudnak tapétát csinálni? Én a legszebb mintákat mutatom meg uraságodnak és amelyik megtetszik, azt meghozatjuk Ausztriából. Egy hét alatt itt van... Igen, igen, van ez a szecsessziós angol »wall-paper« is, de ezt is Bécsben kell megrendelnem és míg a bécsi kereskedő meghozatja Londonból és elküldi ide, abba beletelik legalább három hét.

— De én már két hét múlva esküszöm és akkorára már késznek kellene lennie — jegyzi meg a fiatal ember.

— Akkor tessék a raktáron lévő minták közül választani.

— Nem kell, nem kell! — mondja a fiatal ember és szomorúan távozik.

Egyenesen ahhoz a becsületes és ambíciózus mesteremberhez megy, akivel puhafából meg akarja csináltatni a »Studio« művészi angol butorait.

— Hehehe! — nevet az asztalos — hát azt hiszi az ur, hogy ilyet tudnak csinálni Magyarországon? Ezt tanulni kell, uram, és én nem tanultam. Minek is? Nem kell ez senkinek. A Lipótváros a bécsi Schmidt-czégtől hozatja az efféle butorokat. Nálunk ilyet még nem tudnak csinálni. Az Iparművészeti Muzeumban láthat efféle berendezéseket magyar művészekről is, de ha nincs egy kis latifundiuma hozzá vagy legalább egy kis jövedelmező gözmalma, akkor nem veheti meg őket.

A fiatal ember lesújtva távozik és három napig nem tud magához térni csalódásából. Ekkor a leány anyja veszi erélyes kezébe a dolgot:

— Micsoda?! Tíz nap múlva lesz az esküvőtök és még nincs butortok? Hát én majd megmutatom! Addig nem jövök háza, míg megfelelő butort nem találok számotokra. Olyan butor lesz ez, hogy megnyaljátok utána az ujjatokat.

A napamasszony csak estefelé vetődik haza, fáradtan, ziláltan, leveti magát a ripsz-kanapéra és szól:

— Gyerekek, bejártam az egész várost, voltam mindenhol, nincs butor és ami van, az méregdrága, megfizethetetlen. Csak egy helyütt találtam olyat, ami nektek is tetszeni fog, azonkívül erős, masszív butor, nem lesz vele baj. Már le is foglalóztam, holnap nézzétek meg.

Az ifju pár másnap sietve megnézi a lefoglalozott butorokat. Kétségbe vannak esvé. Sötétbarnára fény-

zett, komor, német gyáripari stilusu, masszív és ormótlan butorok tekintenek reájuk. Minden formájuk, minden izük olyan ismerős, mint egy nagybácsi vagy néni megszokott együgyű arca. Ilyen butorokat lát az ember, mikor nyáron a nyitott ablakokon át benéz a szokványos pesti lakásokba, hol a fényképről nagyított, kettős krétával rajzolt arczkép a művészet egyetlen képviselője, ha legfeljebb néhány részletfizetéses olajnyomat nem társul hozzá.

— A foglaló, az már odaveszett — gondolja magában az ifju hölgy, akiben ébredezni kezd az anyja takarékos szelleme.

Mennek tovább butort keresni. Átkutatják szorgalmasan az ujságok apróhirdetéseit, hogy valami megszorult ember nem akar-e gyorsan és olcsón tuladni drágán vett butorain. De a hirdetési rovatban csak a rendes, jó vagy rossz hírű butorkereskedők kínálják magukat. Végre a szemükbe akad a következő anonsz: »Elutazás miatt egy teljesen modern hálószoba és ebédlő roppant olcsón eladó. Körte-utca 23., II. emelet 15.«

Elmennek a Körte-utczába, amely mindig nagyon messze van és ott egy barátságos arczu, lekötelező modoru ember fogadja őket izléstelenül rossz és hallatlanul drága butorok között.

— Nem tetszik uraságnak? — kérdi az ember, amint látja, hogy szó nélkül távozni akarnak. — Mutatok én önöknek olyan jó és finom butorokat, hogy igazán örömük lesz benne. Tessék velem jönni.

Az ember elviszi őket a Dob-utczába, hol egy pinczehelyiség fölé ki van írva: »Reform-butorraktár«. Lemennek a pinczébe, hol az ember rákiált egy szolgára: »Jakob, zünden's das Gas auf«. Jakob felgyújtja a gázt és az ifju pár ennek a világánál vonul át a pinczén, sivar butorok közt, miközben a körte-utczai ember Ciceróénál nagyobb rábeszélő tehetséggel akarja őket beugratni a butorvásárlásba.

— Ez sem tetszik uraságnak? — kiált fel méltatlankodva a körte-utczai ember. — Akkor gyűjjenek velem egy helyre, amit nem akartam megmutatni, mert titok. De önöknek megmutatom.

A Dob-utczából elmennek az Ó-utczába. Megint egy pincze elé érkeznek, amely fölé ki van írva: »Uraságtól levetett butorok«. Lemennek a pinczébe, a körte-utczai ember megint kiált: »Jakob, zünden's das Gas auf«, megint végigmennek a pinczén és megint nem tetszik nekik semmi. Így mennek az Ó-utczából a Práter-utczába, a Práter-utczából a Rózsa-utczába és velük folyton az ember, aki fáradhatatlanul szónokol, fáradhatatlanul czipeli le őket a pinczékbe és mindenütt talál egy szolgát, akinek odakiáltja: »Jakob, zünden's das Gas auf!«

Már egészen titokzatos, démoni színben tűnik fel nekik ez az ember. Mintha aláaknáztá volna egész Budapestet butorpinczékkel. Mintha ő volna a butorozott alvilág titkos fejedelme! Egy kicsit sajnálják is, hogy annyit fáradozott és hogy rekedtre beszélt magát. Szánalomból vesznek tőle egy olcsó asztalkát.

Amint hazaérkeznek, sirva borúlnak erre az asztalra és a családtagokhoz, akik körülállják őket, zokogva szólnak:

— Nincs butor! Nincs butor! . . .

És mégis lesz butoruk. Jó az Isten és ahogy levegőt ad mindenüvé, butort is ad. Eleinte nem fognak nekik tetszeni ezek a ropogó, kellemetlen szagu, friss butorok, ezek a fába komponált sablónok, de nászuk bus és vidám emlékei fognak hozzájuk fűződni és ragaszkodni fognak hozzájuk . . . Mert ez az egyetlen poézis, ami Pesten még a butorokhoz tapad.

Reveur.

II.

Adatok az őszi.

Benne vagyunk már az őszben
Könyökig:
A kert a kávéházból
Kilökök.

Panamát a forgalomból
Bevonnak,
S Ósbudában vége van a
Szezonnak.

Mint a partáj, háziurtól
Üldözve,
Gólya, fecske költözködik
Külföldre.

Hull a levél a lombokról
Ezernyi
S most kezdik a szénnek árát
Emelni.

Szezont most nyit nátha, csúz és
Podagra
S pénzünk alkonyát most visszük
Alagra.

Most jár le a Farkas-Raskó-
Pályázat
S most nyitják meg a sok komoly
Szinházat.

Mind a legszebb primadonna
Itthon van
S megjelenik Freystädler a
Páholyban.

Most pihen meg a tenniszhős,
Az uszó
S jó a szép iránt fogékony
Caruso.

S jó a költő, ki vén, kopasz,
Nem borzas:
Prém, Zempléni minden héten
Felolvas.

S pár szimptomát ha kihagytam
Volna itt —
Lásd a többi lapok szezondalait.

Puck

INNEN-ONNAN.

+ **A trónörökös.** A trónörökös Andrassy Gyulával informáltatta magát a magyar politikai viszonyokról. Állítólag az alkotmánybiztosítékokról volt szó, melyeknek Ferencz Ferdinánd a legfőbb akadály. Ha beszélgettek, ha vitatkoztak egymással, csak egy eset lehetséges: Andrassy eloszlatta a trónörökös aggodalmait, mert hogy, a trónörökös meggyőzhette volna Andrassyt az ő programja dinasztia-ellenességéről, lehetetlen föltevés. Ez a beszélgetés mindenesetre fontos, ha semmi eredményre sem vezetett volna is. Ferencz Ferdinánd egészen távol él tőlünk s a magyar nemzeti törekvéseket romantikus, talán demagóg színezetben látta. Nos hát senki sem alkalmasabb Andrassy-nál arra, hogy ilyen balhiteket, előítéleteket már a pusztá egyéniségével is eloszlasson. A leghivebb alattvaló, a legkonzervatívabb arisztokraták egyike. Az Andrassyak nem mentek Habsburgok ellen s amit egy Andrassy szükségesnek vall, azt egy Habsburgnak nincs oka veszedelmesnek tartani. Lehet, hogy éppen ez érdekes audiencia után Ferencz Ferdinándról sokat fogunk hallani a magyar politikában.

* * *

+ **Nincs megegyezés.** Sajátságos jelenség. Mindenkit nyom a kiegyezés szükségének gondolata s mégis szinte kitörő örömmel fogadták a hírt, hogy Wekerle dolga végezetlen. Otthagytá osztrák kollégáját, udvariasan biztatván őt, hogy ha volna még mondanivalója, szívesen látja bármikor, amikor még nem késő. Mi, akik nem politizálunk napi szempontból, konstatálhatjuk, hogy a problémának illetően megoldása éppen csak mint becsületbeli megoldás örvendetes, dologilag, politikailag és közgazdaságilag a gondok tengerét zudítja ránk és különösen a felelős kormányra. Mert azzal, hogy a kvóta emelésébe bele nem egyeztünk, még a kvóta kérdése sincs rendezve, a kiegyezésé pedig éppenséggel a zavarok, károk és veszedelmek özönével fenyeget. A recziprocitás meghosszabbítása igen kényelmes szó, de velejében épp úgy meg kell felőle állapodnunk az osztrák kormányral, mint a kiegyezés fölött. S amennyi kajánság Ausztriában van, ki biztosít bennünket arról, hogy a recziprocitást is nem kötik-e ugyanolyan föltételekhez, mint a kiegyezést? Wekerle férfiasan megállta helyét, de mig körülötte az egész ország hirdeti dicsőségét s magasztalja hazafiságát, egy embert mégis tud, aki nincs az ő művével megegyedve: ő maga.

* * *

> **Caruso ketrecze.** Kezdjük el egy anekdotával. Az egy-szeri ember elment az orvoshoz és panaszkodott, hogy a fejében valami baj van, nem ketyeg benne jól valami, vagy pedig félrejár valamelyik kereke. Az orvos ügyes szeléssel lekanyarintotta a feje bubját, pelenézett az agyába, hűmmögetett egy kicsit, aztán kivette a csontokból az agyvelőt és így szólt:

— Ezt a holmit itt kell hagynia egy pár napra, mert baj van benne. Majd megigazitom és visszahelyezem. A jövő kedden jöjjön el érte.

A páciens belenyugodott az orvosprofesszor rendelésébe, feltette előbb a félkoponyáját, arra a süvegét, aztán elment. És elmúlt szombat, elmúlt vasárnap, hétfő, kedd, még szerda is, elmúlt egy hét és nem jelentkezett az orvosnál. Vagy másfél hét múlva találkozott vele egyszer véletlenül az utcán.

— Szerencsétlen ember! — riadt rá a professzor. — Hát miért nem jön el már az agya velejéért. Megigazitottam, egészen jól ketyeg már.

A páciens elmosolyodott, kinyújtotta a kezét és megveregette az orvos vállát, fensőbbésesen felelt:

— Kedves doktorkám! Mit gondol maga, hogy nekem kell még az a rongyos agyvelő? Süsse meg, vagy tegye spirituszba: engem szerződttettek az operához tenoristának öt millió maravédi fizetéssel és évi tizenhárom hónap szabadsággal.

... Ez az anekdota világért sem abból az alkalomból jutott az eszünkbe, hogy Carusónak, a nagy Enricónak számára Conriednak, a Metropolitan fejedelmének európai nagykövete megrendelte már a Hungáriában a puha, szűk kis kanári-fészeket. Mindössze tizennyolcz szoba az egész. Három Rada-meszé, három a korrepetitoráé, kettő a titkáráé, — aki kettőért is hajlandó szoros titokban tartani azt a bizonyos agyvelő-ügyet — egy-egy a két szolgájáé. Nyolcz pedig körül is, fölül is, alul is arra való, hogy a hallgatás és nemhallás pánczéjával vegye körül a gégetőkék nagymesterének külön, két zongorával felruházott otthonát. Tizennyolcz szoba, egy korrepetitor, egy titkár, két szolga. — eszünkbe jut Tasso padlásszobája, Murger lakásnak nevezett falcsöve, Heine matrác-sirja és Verlaine ispotályi ágya. És csak egy kicsit vagyunk dühösek, amikor felsőhajtunk, amikor megkérdezzük Anankét, hogy miért nem adott agyvelő helyett ezeknek is jó, biztos hangszálagokat, kappannál hegyesebb hangot és miért nem intézte úgy a dolgot, hogy a Hungária tizennyolcz szobája mellett ott legyen egy majomketrec is.

* * *

○ **Slieve Gallion.** Ez egy lónév. Egy angol lónak a neve. Azaz csak volt angol ló, most már magyar. Szemere Miklós ugyanis megvásárolta, s elhozatta haza, Tatára vagy Dunakeszire. A lónál pedig az könnyen megy, hogy megváltoztatja a nemzetiségét. Neki nem kell állampolgári esküt letennie. Csak éppen meg kell venni. Éppen ebben a vásárlásban rejlik a nagy eset. Slieve Gallion ugyanis drága volt, szerfölött drága. Kevés híjján négyszázezer koronába került. Négyszázezer koronába! A toll napidíjasai erre persze rettenetes óbégatásba törtek ki. Nosza: nekiestek és kiszámították nagy fuldokolva, hogy mi minden nagyot lehetett volna ebből a szörnyű sok pénzből nemeset és nagyot teremteni. Árvaházat, tápintézetet, ingyen könyvtárt, népkonyhát. Meg hogy hány szükölködőt lehetett volna megmenteni a nyomortól és miképp lehetett volna népünnepeket rendezni ökörsütéssel és rakétapuffogatással. Arról pedig senki se beszél, hogy a négyszázezer korona, vagy mennyi, olyasvalakinek a pénze, aki elvégre is éppen úgy rendelkezik a maga százezeivel, mint mi magunk a tizkoronásainkkal. Neki épp olyan jussa van lovat vásárolni, mint nekem pecézet. És bolond volna, ha nem vásárolna lovat, amikor azt jobban szereti, mint én a pecézetet. Ha már éppen beszélni kell a Slieve Gallion mesés áráról, csak elősmeréssel lehet róla beszélni. Aki valamit csinál, csinálja azt emberül. Ha könyvet ír, írjon jó könyvet, ha lovat vesz, vegyen jó lovat. Ha már az egész ország bolondja a versenyügynek, akkor legyen legalább versenyügy. S azt nem garasos kompániákkal lehet nyélbe ütni, hanem Slieve Gallionokkal. Csakhogy persze, nálunk még egy nagy ló is kinő a keretektől.

* * *

= **Tévelygések.** Megint egy szemfényvesztő szcenéria a Halálnak, ennek a nagy kóklernek a szinpadán. Egy jómódu budapesti polgárnemzetség fiatal sarja, a huszonkétéztendő Rankay József megölte magát egy hüvös éjjelen, mert író akart lenni, a családja pedig, minden igaz hivatottság híjján valónak itélvén őt, az élet komoly, józan és szürke munkásainak útjára akarta terelni. A családja bizonyára nem akarta növelni a délibábok rajongóinak, az álmok tehetetlenjeinek bus seregét. És ennek a beteglelkű gyerekembernek nem kell az élet és nem kell a munka. Belefullad meddő nagyotakarásának örvényébe.

Elvérzik hiúságának sebén. És a sajtó megint szörnyen hangos, megint ordít, mint egy vásári kikiáltó, minden józan meggondolás és komoly ítélkezés nélkül. Végre is, az élet nem projektográf-bódé, hol ócska szenzációk kedvéért el kell kápráztatni a tiszta látást. Végre is azt a hazug és vén törvényt, hogy: »de mortuis aut bene, aut nihil« — igyen kellene átformálni: »a halottakról vagy igazat, vagy semmit«. Már pedig itt nem az az igazság, hogy a sajtó haragos ostorral ver végig a köszivű apán. Nem az az igazság, hogy olyan romantikus görögtüzzel, olyan zokogó tirádákkal parentálja el ezt a kis napihir-hóstit, mely komoly értékek megsemmisültének is méltó siratója volna. Az igazság az (e sorok írója véletlenül ismerte e Parnasszus-mártírt), az igazság az, hogy egy egészen üres és bódult-fejű kis senki volt ez a fiatal ember és igen szépen odaillett volna, ahová derék és életismerő apja szánta, — a kettős könyvvel rovátkái mellé, vagy egy vaskereskedés pultjához. A halála, ime, a legkeményebb bizonyosság erre. Az igazán kiválasztottak nem buknak föl az első gáton. És rosszul teszi a sajtó, hogy a halál mindent hatványozó nimbuszán nem akar tullátni. Rosszul teszi, hogy figyelmen kívül hagyja azt a sok, igen sok homme incomprise-t, azt a sok apró Rankayt, a munka békételenjeit, a hiúság nyavalyásait, azt a sok éretlen tévelygőt, kik hátha elbódulnak majd erre a ravatalra hintett arany-maszlagtól, megrészgülnék a szomoru dicsőség e méregitalától és az élet szürke igavonása helyett megkivánják ennek a halottnak a legendás megdicsőülését. Minden együgyű gyermek örömmel feküdne a koporsóba, ha valaki azt mesélné neki, hogy a másvilágon mézeskalácsccsal él majd és uj, czifra bábuval játszik...

* * *

> **Zeppelin és a zipperlein.** A Bodeni-tó hideg vizétől, amelybe rossz léghajóstól együtt belepottyanni, a pöstyéni hóforrások melegéig, amelybe jó a köszvényrángatta lábat belemeríteni: hosszú az út. Egy valóságos és egy megálmodott mennyország fekszik a kettő között. És Zeppelin gróf, a kormányozható léghajónak legkiválóbb fel nem találója mégis kénytelen volt megtenni ezt a keservesen hosszú utat, mert már — nem tudott menni. A csuz, a köszvény, a reuma, a poliarthritis, a flegendei zipperlein, az a kómikusan tragikus podagra, ami a tisztelettel alul nem írottak is kalucsnivá rángatja néha a lábát, odakényszerítette Pöstyén hévvizeire. Milyen véghetetlenül gaz a sors és milyen becstelenül használja a legélesebb sebet vágó fegyvert, az iróniát! Lebaudy már repül a Patrieval, Wellman már neki tudja kormányozni léghajóját a legelső kínákozó jéghegynek és akkor Zeppelin gróf, a legelső firtatók egyike, az emberi szárnynak Santos-Dumontnál öregebb öregapja — milyen hamar öregsünk ma! — még mienni sem tud. Aki szárnyat keresett, annak békót vert lábára a podagra, aki a levegő magasságait kereste, az megtalálta Pöstyén hóforrásainak a legmelegebb, fájdalmat legjobban csillapító mélyét. És látnunk kell a tragikumot, hogy a felhőket kereső embernek nem a tört szárnya fáj legjobban, hanem a tyukszeme. Nem-hogy testben nem bír felszállni az ég felé, de még a lelke is képtelen a repülésre, mert földhöz, meleg pokróczhoz, aszpirinhez, sziszegő, dörzsölgető jajgatáshoz köti a légszomorubb, mert legkómikusabb betegség, a podagra... Ejh, mintha mindenkit visszarántana magához e nagy szemfödő, a föld, aki magasabbra akar röpülni, mint a szárnya birja...

* * *

○ **Boszjacz Kaja Gazeta.** Egy ujságot hívnak így, amely Moszkva városában jelenik meg. Ha magyarul mondanám a nevét, ugy mondanám, hogy a csavargók lapja. A Gorkij boszjájai, a mezitlábás csavargói révén lett népszerű ez a típus a muszka irodalomban. Amióta látták az emberek, hogy milyen szépen lehet a bitangok és csavargók

tanyáiról és életéről írni, szinte nem is olvasnak egyebet, csak csirkefogó-történeteket. Gondolta hát egy moszkvai kiadó magában, ha csavargó kell a népnek, hát legyen igazi csavargó. És valóságos börtönlakó, országutat rovó boszjakkal iratja a lapját. Ez nem szédelgés tisztességes, fantáziabeli csavargókkal, — valódi csirkefogókat kap a nyájas olvasó. A muszka persze nagyra van az ötletével. De mi nevetethünk rajta. Jaj, de régen ismerünk mi már tuczatszámra Boszjacz Kaja Gazeta-kat.

* * *

○ **Éljen a guillotine!** Párisban most harmad- és negyednapja tomboló tömegek járták be az utcákat, szembeszálltak a katonaszuronyokkal és dörögték az igazság palotája előtt: »Éljen a guillotine!« Leginkább asszonyok voltak, akik a piczike forradalmat csinálták a boulevardokon. Soleilland-nak a vére volt szomjas a tömeg, ennek a baromi kéjgyilkosnak a fejét akarták leütni, aki vérét vette a kis Erbelding Mártának. Az elnök megkegyelmezett a gyilkosnak, ezért volt a forrongás. Már most értse meg valaki a tömeg lélektanát. Próbálják csak meg, nálunk is, vagy Párisban, vagy akárhol a világ meetingeket összehívni a halálbüntetés eltörlése mellett. Mindenki elmegy és mindenki lelkesedik a humanizmus szent nevében. Főképp az asszonyok. És leadja a voksát mindenki a halálbüntetés ellen. De csak akkor, ha nincs akasztani való gazember kéznél. Mihelyt akad bitóra vagy vérpadra érett gonosztevő, egyszerre vére lesz szomjas a lágyszivű tömeg. És ordítja, hogy éljen a guillotine. Az ember mindig jó, amíg nem akad valami megtorolni való.

SZINHÁZ.

A színházi hét.

— szept. 20.

Angol hét. A Vigszínházban Wilde Oszkár, a Nemzetiben Rayley, — vagy hogy is hívják — Magdolna. Bunbury és az Egerke: valóban klasszikusabb kifejezését a két színház közt való különbségnek keresve sem lehetett volna találni, mint éppen ez a két darab.

Egy erkölcsös és tisztalelkű tudósról szól az ének a Nemzeti Színház új darabjában. Szörnyű gondolatra véte-medik ez a tudós, valósággal istentelen gondolatra, olyan valakihez méltó gondolatra, akinek a könyvtárában Hume, sőt — apage satanas — Galilei is jelen van. A tudós fölszed valahonnan egy apátlan-anyátlan árvát és a tudományok művelésében és a tiszta erkölcsben jeles nőt akar magának nevelni belőle. Ámde, ember tervez, Isten végez (ime, pillantsunk be a filozófiai mélységeibe) és az ifju kísérleti alany Hume-ot és Galileit virágpréselésre használja, ellenben a tudós ifju unokaöccsbe szeret bele és a tudós egy szelid, teátrális kis pózzal belenyugszik az Úr rendelkezésébe. Négy hosszú és — édes istenen — andalítóan unalmas felvonáson át sok tövis tépdéli az ifjakat, érzékeny keblök csak iszonyu próbáltatások után éldelheti a szerelem élvezetét (hogy a fordítás stílusában szóljak), ám az Isten jó és mikor már majdnem belefult a két szegény szerelmes (természetesen Ligeti Juliska és Dezső József) a poézisbe, az idillbe, a gyöngéd ájuldozásba és a könyvek patakozó tengerébe, a legvégső pillanatban az öreg-tudós kibogoz mindent és úgy áll ott, mint a jóság, a nemesség, a tiszteletreméltóság valóságos földi inkarnációja.

Nem tudom, ki az a Magdolna, aki ezt a darabot írta. Írói mivolta nem is érdekel, hiszen gyámoltalan szegényke, egészen együgyű, szegényke és két balkezeckéjével

megható ártatlanul bogozza azt, amit csökönyösen cselekvénynek nevez a magyar kritika. Van például egy álarcosbál és az emberek betódulnak egy ajtón és kitódulnak a másikon, a szín megürül és megjelenik két főszereplő és beszélnek. Azután megint áttódulnak az emberek a színpadon és megint két főszereplő marad ott egyedül, siri csöndben, az álarcosbál zajától nem háborítva, és aztán megint áthemzseg a vendégkoszoru a színpadon. (Íme, nézzünk be egy pillanatra a rendezés mélységeibe is.) Hanem az egyes félreértéseket poétikus faktorok kötik és oldják: virágok, leprélt lóherelevelek és egyéb ilyenfélék, csupán egy kis tere nyílik a humornak: egy selyemruhás kosarat majdnem összetévesztenek egy sárgarépás kosárral. Sohasem hittem volna, hogy a humor ilyen fájdalmasan is eshetik. — Mondom, nem tudom, ki ez a Magdolna, de magas, lápos, vuklis öreg szüznék képzelem, a Maupassant miss Henriette-jének, aki elfojtott vágyakat melengét szavában és szomorú furcsa kis álmokat a férfiről, az erősről, a fiatalról, az elérhetetlenről. Savanyu, bus, öreg szüz lehet ez a Magdolna, szegény, félbenmaradt családanya, aki fehér szobájában egy cserép tearózsát és többrendbeli kiskutyát ápolgat, továbbá ábrándokat, szerelmi küzdelmekről, édes epedésről, szívfacsaró félreértésekről, halkan senyvedő szegény árvaleánnyról, Istenről, aki megsegít, diadalról és szemérmes szerelmi örömről, és boldog vízióban éli át a bakfiskorban megrekedt álomvilágát, ahol egy duló keservvel teljes bái éjszaka után zárdába vonulnak a tépett szívű lányok, sőt esetleg hervadtan, mint a féregrágtá lilium, korai sirjokba hanyatlanak.

A boldog szerelmesek bevonulnak a házba és enyhe spinét-hangok cziripelnek ki a házból csakhamar. Ligeti és Dezső sápadt, sóhajtó, boldogságos éneket énekelnek és az üres színpadra bejön Gál, a dicső tudós és csontig ható bubánattal hallgatja a jó Isten segítségével boldogult ifjuság énekét és Stimmung, Stimmung, Stimmung, amint Danny Gürtler mondaná, az utolsó romantikus. Elképzelem a lapos, öreg szüzet, miikor ezt a jelenetet megírta: reszketett a szíve a szemérmes gyönyörben és könyes szemmel csókolta kedvencz kutyácskája orrát: Szegény öreg szüz, aki harmincz évvel ezelőtt zápulni kezdett és ma egyedül, társtalanul állna a világban, ha Somló Sándor ur el nem hozza a Nemzeti Színházba, ahol éppen ilyen avatag álmok között tengődik egy lapos, öreg, savanyu, terméketlen leányzó. A régi jó időkben muzsának nevezték őt.

A Vigszínházban pedig meg fog jelenni szombaton a vásott, egészséges fiatalság, amely szigorú világgyüloletre készülvén el, az első kínálkozó alkalommal kiölti a nyelvét valami virágzó butaság felé. Oh Istenem, a Bunbury, a komoly szatírára fordított formája egy súlyos tanításnak: the importance of being Earnest. Komédia, komédia, komédia, amidőn az apró tragédiák csörgősipkát csapnak a fejökre és kékvókban vonulnak el a szörnyű kis események, amiken általában sirni szoktunk. Az ifjú leányok szerelmi epedései, a küzdelmek, az álmatlan éjszakák, valláserkölcsei nevelés és a társadalmi illem, minden, minden örült furcsa kavardásban jelenik meg és a szigorú erkölcsű lady angyali ártaflansággal mond aforizmákat, Wilde Oszkár-féle gonosz kis aforizmákat, mintha a legkonvencionálisabb és a legorthodoxabb társalgást művelné. A legeszeveszettebb és a legvásottabb ötletek a leggroteszkebb beállításban, ezek a Bunbury főszereplői. Ha két fiatal leány szerelmi féltésben agyarkodik egymásra és csókok között fogad örök barátságot, belülről »pukkadj meg, pukkadj meg« kiáltásokat hallatva, ez az élet, a komoly valóság, ellenben a Bunburyban a fiatal leányok kifelé hallatják a »pukkadj meg« kiáltásokat és úgy tesznek, ahogy érznek, ami fölöttébb szokatlan, különös és groteszk. A legsúlyosabb kritikát és a legvéresebb csufolódást mondatja el Wilde minden emberével azokról a dolgokról, amiket az illető

emberek tenni szoktak, vagy tenni akarnának és mindezt olyan átkozottul jámbor képpel műveli, mint egy gyerek, aki iszonyu dolgokat mond el a társaságban kedves szülei szívbéli nagy megrökönyödésére. Persze hogy ez se dráma, de finom és pezsgő irodalom, olyan, mint a Vigszínház: nem mindig komolyan veendő, de mindig eleven és fiatal. Vásott, gyerekes és naiv, vagy talán zseniális és tragikusan szomorú? Ki tudná megmondani, hogy a kicsorduló könyccseppet hány perczentben fakasztotta a fájdalom és hány perczentnyi része van benne a kaczagásnak?

Sajnálom, hogy a Vigszínház csak szombaton adja ezt a premiért és így a főpróbát sem nézhettem meg. Az előadásról tehát csak a jövő héten lehet szó és hiszem, hogy ismét lesz alkalom klasszikus példákat találni a két színház közt való különbségre.

A Nemzeti Színház angol darabja az előadást tekintve is a legmegfelelőbb színházra talált: tessék megnézni, hogy milyen csökönyösen és milyen előre megfontolt szándékkal tizenhat éves Ligeti Juliska, és milyen sikerülten domborítja a közismert hideg eleganciával és csinos kis hátratántorodásokkal és szívhez kapásokkal az ifjú angol örömet és fájdalmát Dezső, tessék megnézni a szomorú, öreg dekorációt és a vedlett öreg hagyományokat és önök is érezni fogják a Nemzeti Színház emésztő hangulatát.

Marco.

Blaháné legujabb arczképe. Ismerik önök Courtelin »Aranyeső«-jét, ezt a csodaszép tájképet, ahol az őszi lomb aranyfényben ragyog és az őszi hangulatban a tavasz minden bája benne van? Ezt a képet juttatja eszünkbe Blaháné legujabb fotográfiája, mely Balatonfüreden egyenesen *A Hét* számára készült. A nagy művésznő minden nyáron odatér pihenni és rendszeren késő őszig ott marad a családja körében. Mikor a fürdővendégek mind elszállingóztak, fürdő, korcsma bezárul és lassan-lassan falusi képet ölt a szcenéria és száraz avarral fujja be az elasztott gyepet az őszi szél: ilyenkor Blaha Lujza egyedül rovogatja a sétatákat és a szürke vizek szemlélésébe merülve, sokszor visszagondolhat sugaras fiatalságára és eszébe juthatnak a divatjukat mult, régi melódiák, melyek az ő ajkain csendültek meg a legszebben és bizony már csak elvétve téved rájuk a cigány vonója. Balatonfüred az ő féligmult romantikájával, emlékezésekből összefujt avarjaival a legstílusosabb milieu ezekhez a felzúmmogó régi nótákhoz.

IRODALOM.

Márczius.

Versek. Irta Szávay Zoltán.

»Sarjam, sarjadékom, — hangzik az aggódó apai feddés — kár kivinni még a márcziusi napra dalaid. Ott lesipuskás sok komor kritikus.« — Oh, Istenem! Márcziusban! Akkor még özbakot sem szabad... Akkor csak móka a vállradobott flinta, az ember csatangol a bolond, olvadásos szélben és lehunyja a szemét. A márczius szele, ez a nyurga, szeretnivalóan fontoskodó suhancz sürgölődik a lombtalan gallyak közt, neked ront tülekedve és kifordítja a havelokod szárnyát, aztán édes, szerelmes kis danolászással zümmögi körül az első, erdőszéli borzas pitypangot, mintha ő volna ama bizonyos tündéri rózsaszál. Ki nem poéta márcziusban? És ki nem verselte meg az alma matert, meg a szigorú tanári kart? Ez a költészet rendszeren ilyen még

enyhe és fiatal, néhol naivan burschikóz, kedvesen fontoskodó, de közvetlen, de tiszta, — mint a márcziusi szél. Miért kelljen már a márcziusnak gabonát érlelni?

Ez a költészet néha másmilyen is; van, akinél felemás alkalmatlan, kamaszos; van, akinél hangos tülekedés, erővel-esett, dühös pöffeszkedés; ifju titánjaink, a légifjabbak, oly szívesen és elvből állanak tótágast. De ez a fiatal ember itt még a szülője térdén ülve tanulhatott egyetmást. Az ifjuságnak épp a kellemetlensége hiányzik belőle: nem bárdolatlan, kopogós csizmájú, de nem is ködnyelő és nem idétlen abban a formában, amit »forrongásnak« hívnak. Van benne valami szimpátikus, tartózkodás és lojális tisztességtudás a becsületes, szolid, jóra való poétai hagyományokkal szemben. Derék, intelligens fiatal ember ez!

A szerelem strófái, az első, szerény kis pitypángok igazán közelférköznek a lélekhez. Ez a szerelem csupa néma megindulás, becsületes mélység és lelkes, gyermeteg bensőség; olyan, amelyik a látogatásra engedelmet kér — nem »a mamától«, — hanem a leány édes anyjától. És mégis — márczius. Ibolyát szed az erdőn a poéta, meg ama kis tündér. »Ha még egyet találok, — hősködik a fiatal diák — bizony Isten megcsókolom magát!« — Oh, mindnyájan voltunk ilyen nagy vitézek! De hiába keres, kutat azontul a fűben, az a szál ibolya nem akar megkerülni. A kislány meg csak néz elszontyolodva, vár, elpirul, aztán mosolyog félve: »No nézze, Zoltán, ott egy ibolya!« Hiába, — ez aranyos kis bolondság!

A »történetek« — ezt hagyjuk! Majd megtanulja ez a fiatal ember, hogy »vanak az életben« igazi történetek is, amiknek nem annyi a csattanója, hogy valaki »többé nem nevet«; hogy valaki zokog egy pohárköszöntőn; hogy a férj azért esik gyilkosságba, mert a felesége »pedve, vágyón néz« valakire. — És hát az milyen furcsa lehet, ha a »nagybajuszu szarvasbögárnak imát mormol szája.«

S az »uj ösvények« hangja is idegen a költő igazi lelkétől. »Uj harsonákon fujjuk indulóját közelgő viharoknak.« — A képzavartól eltekintve elég csinosan van mondva, de nem igaz. Nem, — ezt csak úgy gondolja! Eleintén mindnyájan gondoljuk ezt, — de nem tesz semmit!

D. O.

Björnson. Ha egy öreg ember fringiót köt fel és sisakrostélylyal cseréli fel a hálósapkát: az mindig groteszk látványosság. Kómiikus is, megható is, csak attól függ: honnan nézi az ember. Szolgahadak sorából nézve az ősz Toldi Miklós is csak egy penzionált öreg bajnok, de Arany Jánosnak bizonyosan elfutotta szemét a köny, ahogy a széphistória meg a monda sirjából kiemelte s uj harczra vértette fel. Istenem, ha az ember a nemzeti színüre festett íróasztal csöndes kuczkójából nézi ezt a Björnson-féle handabandázást, könnyen rámondja a hetvenöt éves íróra: ne bolondozzék, öreg ur, mert istenugyse szanatóriumba csukatjuk uraságodat. De ha egy kicsit filozófusszemmel nézzük a tulbuzgó támadást Apponyi ellen, inkább meghatóttá válunk e szivósság és makacsság láttára, amely fölnyergeli Rosinantét — a derék turócmezgyei szlávságért. Ez a Björnson egészen komolyan veszi azt a közmondást, amelyet a mi kompromisszumos világunkban már régen elfelejtettünk, hogy: si vis pacem, para bellum. A világbékét valóban csak azok fogják megcsinálni, akik legjobban tudnak verekedni, szóval, tollal vagy karddal, az mindegy. S Björnson mindig ezt tette, mert mindig békét akart. És mialatt Ibsennel együtt megcsinálta egyfelől a skandináv litteraturát versben, regényben és parasztnovellákban s másfelől megcsinálta egy fél évszázadra a germán-típusú és középfajú drámát, közben mindig bőven maradt ideje efféle radikális politikusságra is, cikkben és röpiratban. A nagy bombák mellett mindig jól kezelte az apró kis töröcskéket, szublimát-pasztillákat és puskaporos cigarettákat is, amik olykor mind egészen jó fegyvertársak a harczban. Hogy most egy ilyen mellényzsebben hordott meg-

lepetés nem robbantott, csak sistergett és egy kis büzt hagyott, magábanvéve mosolykeltő, de nem egészen kicsinylendő dolog. Mert szakasztott ilyen kis büzbombákkal csinálta meg ez a veterán tábornok egynéhány aktív bajtársával — hogy többet nem mondjak — két évvel ezelőtt a norvég dinasztia detronizálását is. És ez már egy kis zenekari próba volt a világbéke színrehozatalához.

Egy szoborról. Holnap egy nyájas szelidségű, sujtásos öreg magyar ur szobráról rántják le Ér-Semjében a leplet. Kazinczy Ferencz szobra ez és egy kései magyar hegedősnek, Fráter Lórántnak zajtalan, elegáns hódolata rejlik benne a régi, bihari magyar ur iránt. Ez lesz kétségtelenül a legmagyarabb szobor, annak, aki megérzi rajta, hogy sirvavigadásból született: a Fráter Lóránt édesbus nótáiból fillérenként rakódott össze egy esztendő alatt. Zengő szobor lesz tehát ez is, mint ama Memnon-féle, amely Théba piacznán köszönté minden nap édes anyját, a rózsaszínű Hajnalt. S ha az első pillanatban értetlenül fog is körültekinteni a nyájas, ünneplő és megértő publikumhoz igazán nem szokott »szent öreg«, csakhamar beletalálja magát az új helyzetbe is, azzal a klasszikus pózzal, mely még akkor is ott volt minden cselekedetén, minden irásán, mikor a börtönben rozsdalével írta a verseit. S ha beszélni — nem: zengeni — fog, ő is disztichonokban köszönti majd a rózsaszínben meglibbenő Aurorát. Akit vár, akiben hitt, akinek finomultabb izlésével dolgozott, mint az az egész németes klasszicizmus, amely pedáns, minucziózus és csiszolt volt, mint egy Attavante-kodex. Köszönteni fogja a késői maradványokat, amelynek kiválasztottja már érti őt, mely nem csodálkozik el az ő langyos almanach-liráján, de nem is botránkozik meg az ő szóficzamatásain. Minket, akik az ő fordításain immár nem sikoltunk föl a gyönyörűségtől, de nem is igen tudnánk »Hajnali édes andalmány« című pamfléteket írni róla. Hiszen olyan ártatlan és olyan jóhiszemű volt az ő szelid nekivadulásaiban: az epigrammaiban és a stilus-csinálásban, Törni és zuzni akart, holott csak tipegni-topogni tudott, nagy felfordulást akart csinálni, holott csak gyönyörködni tudott abban, ami új. Még csak költő sem volt, ha a szót szigoruan vesszük; de előkelő dilettáns, vagy mondjuk: szelid nevelő létére is megérdemli azt a szobrot, amelyet kapott. Mert az előkelő, jóakarati, széplelkű dilettánsok olyan kevesen voltak itt, hogy mind szobrot érdemelnek.

Művészet.

Linek-kiállítás a Nemzeti Szalónban. Ugyan be kell járni Európát és kapcsolt részeit, hogy olyan szabású karikatúrát találjunk, mint a mézeskalács-huszárnak stilizált Madarász apó. A foltok és vonalak olyan groteszk nekibolondulása van itt egynémely lapon, hogy az ember azokra az áldott amerikaiakra és angolokra gondol, akik ezidőszertint egyedül képesek savanyu szociális keserv és pikáns anekdota nélkül, pusztán a rajz ritmusával, mondhatni parodisztikus muzsikájával a humornak nevezett életfilozófiát kifejezni. Egészen bizonyos, hogy az aktív karikaturisták közül, már ami az aktuális rajzot illeti, Linek az egyetlen, aki elsősorban művész és csak másodsorban publiczista és így finom kis művészi élmény volna az ő kiállítása, ha a Gyurkovics-lányok óta közismert édes leányfejekből nem alkalmatlankodna itten vagy két tucat. Hiába, a giccs kell a publikumnak, legalább ez a babona csökönyösen tartja magát a piktorok közt és szomorú megadással festi meg mindenik a maga évi giccs-kvantumát és rendesen éppen ezeket nem adják el, ellenben eladják a jó dolgokat. Erre, nézve egészen csinos kis történeteket tudok. Pedig kézenfekvő dolog, hogy aki giccsset akar venni, az egyenesen elmegy Innocenthez, ellenben aki Lineket akar venni, az nem a giccsre utazik, hanem jó dolgokat keres és fölös számban talál is ezen a kiállításon.

—m.

A pacsirta. Szinnyei-Merse a legnagyobb impresszionista festőnk még ma is. Ahogy az ő poétikus egyénisége csodásan finom átérzésekben összeolvad a természettel: a smaragdos, bársonyos füvel, az ég kékjével, a láthatár összemosódó színeivel, minden egyes képében fejlethetetlen gyönyörűséget kelt a szemlélőben. E nagy kvalitások, évtizedek tanulmányain átszűrődve, mind megvannak Szinnyei világhírű festményén: »A pacsirtá«-n is. A Könyves Kálmán műkiadó-társaság most bámulatosan tökéletes reprodukcióban közreadja Szinnyei-kollekciójában A pacsirtát is, és hogy a középosztálynak is módjában legyen a legszebb tavasszal díszíteni a szobája falát, egészen olcsón, 56 koronáért árusítja darabját, sőt ezt az összeget 3 koronás havi részletekben is elfogadja. A képhez, amelynek nagysága keret nélkül 75/59 cm., Vágó Dezső tervezett igazán izlées, stilszerű keretet. Megrendelhető a »Könyves Kálmán« magyar műkiadó r. t.-nál, Budapesten (Nagymező-u. 37—39.).

KÖZGAZDASÁG.

A Leszámitolóbank mérlege. A Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbank igazgatósága Beck Miksa elnöke alatt tartott ülésében megállapította a folyó év első felére vonatkozó mérleget, mely az összes terhek levonása után, a mult évről áthozott 303.887.76 korona elővitel betudásával, 1.822.379.58 korona tiszta nyereséget tüntet ki a mult évi 1.802.196.65 koronával szemben. Az elért eredmény ugyyszólván kizárólag a rendes folyóüzletből származik és a jutaléknyereségek némi emelkedésén kívül különösen a kamatszámle mutat jelentékeny nyereségtöbbletet. Az értékpapír- és értékpapírbizományi üzlet, valamint a fióküzletek csekélyebb jövedelmezősége részben a bank tárczájában lévő értékpapírok árfolyamcsökkenésének, részben pedig az értékpapírüzlet kisebb forgalmának tulajdonítandó. A szindikátusi üzletek közül, melyekben a bank a lefolyt félévben résztvett, a Kőbányai Polgári Serfőző Részvénytársaság, a Magyar Általános Takarékpénztár Részvénytársaság és a Villamos Városi Vasut Részvénytársaság alapítókefelemelési szindikátusai bonyolítottak le. Az áruosztály üzletmenete az idén is kedvező volt, úgy hogy az itt elért összeredmény a tavalyi év hozamát felülmúlja. A fővárosi közraktárak szintén kielégítő eredményeket értek el s a második félév kilátásai kedvezőek.

Első Leánykiházasító Egylet mint szöv. Gyermek- és életbiztosító intézet (Budapest, VI., Teréz-körút 40—42.) Alapított 1863-ban. Folyó év augusztus havában 1.815.800 K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1.616.300 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében 106.003 K 37 f fizetett ki. 1907. január 1-től aug. 31-ig bezárólag 15.483.93 K értékű új biztosítási ajánlat nyújtott be és 13.276.130 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében a folyó évben 816.881 K 65 f és az intézet fennállása óta 12.020.127 K 56 f fizetett ki. Ezen intézet a gyermek- és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legolcsóbb díjtételek és legelőnyösebb feltételek mellett.

Az »Anker« élet- és járadék-biztosító-társaság (Magyarországi vezérképviselőség Budapest, VI., Deák-tér, Anker-udvar). 1907 augusztus havában benyújtott a társaságnál 839 ajánlat 5.662.102 K biztosított összegre és kiállított 739 kötvény 4.831.420 K összegre. Díjak fejében bevett a társaság 1.525.543 koronát és elhalálozás folytán kifizetett 239.405 koronát. A január—augusztus havi időszak alatt benyújtott 6506 ajánlat 45.705.972 koronára és kiállított 5929 kötvény 41.294.277 koronára. Ugyanezen időszakban díjakért 13.242.170 koronát vételezett be a társaság, halálesetek folytán pedig 1.951.932 koronát fizetett ki. A társaság vagyona 1906 december 31-én 171 millió K, biztosítási állomány 528 millió K, halálozások és esedékesé vált elérési biztosítások folytán a társaság fennállása óta 321 millió koronát fizetett ki.

HETI POSTA.

Az okos asszony. Naiv pszichologizálás. A nyolczvanas években izgatták az írókat az ilyen felszínes kérdések. Te. A mi hasábjainkon ön nem fog »csillagokat tiporni«! 1907. Nem használhatók.
Az első. Legyen egyttel az utolsó is.
Nyűtt sorok. Kétségtelenül van benne poézis, de a forma nehézkes és ez ránk nézve elveszetté teszi.
Nem közölhetők. Nyári rege. Csend. Janka jó szive.
Gy. P. Egészen kezdetleges önképzőkörü dolog.

R. Gy. Az a könyvügy nem is érdemes arra, hogy foglalkozunk vele. A másik meg nagyon rosszul és nagyon hamis nézőpontból van megírva. Egyáltalán ennek a műfajnak az írására csak a legrutinosabb írók vállalkozhatnak.

Jocus. Az egyikben megcsillanik a költői érzés, de a kifejezés kezdetleges volta szárnyát szegi, a »Jóslat«-ról még ennyi jót se mondhatunk.

Virradat. Tiszta, becsületes, ritkán hozzánk jutó poézis, igazi költészet a verse, de a két utolsó sor agyoncsapja. Nem »megy ki« semmire, — szonett, aminek éppen az a főerkölce, hogy »kimenjen« valamire. Küldjön mást; érdekelt, sőt megkapott bennünket ez a tökéletlen, de lélekből fakadt vers.

Miért? Nem sikerült.

Találkozás. Pihenjen meg a lelke vergődése. A nap el-sötétedhet, fényében meg is csökkenhetik, de *be nem borul soha*. Amint ezt ön eléggé szépen, de az asztronómián át merev ellentétben kifejti.

A sing-song girl. Nagy az akarat, kevés a szusz. Pedig igazi vers nem születethetik meg anélkül a szusz nélkül, amelyet némelyek tulozva ihletnek is neveznek.

Álomfoslás. Ezek a kőcsoz műteremzagu bohémhistóriák a sablonos csalódásról és hazugul beadott lelki válságokról kezdik, hála Isten, divatjukat mulni. Az öné a legrosszabbak közül való, a nyelve lapos, az okoskodása unalmas, az előadása sablonos. Ne írjon ilyen dolgokat.

Budapest. M—y E. Le kellene nyomtatnunk a Qu. cikkét, hogy olvasóink megértsék a rípoztot. Erre azonban nincs helyünk. A cikk a kiadóhivatalban átvehető.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

DR SÜMEGI JÓZSEF

balatonfüredi fürdőorvosi

:: gyakorlatát befejezve ::

gyógytornászati és massage

rendeléseit megkezdte VII., Erzsébet-körút 1., I. em.

TECHNIKUM MITTWEIDA.

Igazgató: A. HOLZT tanár.

Szász királyság.

Magasabb technikai tanintézet elektro- és gépészmérnökök technikusok és művezetők kiképzésére. Gazdagon felszerelt elektrotechnikai és gépítő laboratóriumok. Tanulmányi — műhelyek. — 3610 hallgató a 36-ik iskolai évben.

Programm stb. a titkárság által.

DISSKO ANDRÁS

szűcsmester

BUDAPEST, ÜLLŐI-UT 11—13. SZ.

Készít és raktáron tart divatos szőrme-kabátokat, gallérokat, sapkákat, valamint posztó-sapka, kalapok és ernyőket.

Javítás. Átalakítás. Megóvás.

MATTONI FÉLE

GISSHÜBLER

természetes égvényes

SAVANYÚVÍZ.